

SOUKROMÁ VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMICKÁ ZNOJMO s.r.o.

Bakalářský studijní program: **Ekonomika a management**

Studijní obor: **Účetnictví a finanční řízení podniku**

**Pohledávky a závazky po lhůtě splatnosti ve
společnosti XY**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Autor: **Blahoslava MACKŮ**

Vedoucí bakalářské práce: **Ing. Milada DANDOVÁ**

Znojmo, 2013

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Pohledávky a závazky po lhůtě splatnosti ve společnosti XY“ zpracovala samostatně a za použití literatury, uvedené v seznamu použitých zdrojů.

V Měnině dne 11. dubna 2013

.....

Blahoslava Macků

PODĚKOVÁNÍ

Tímto děkuji vedoucí bakalářské práce paní ing. Miladě Dandové za cenné připomínky a odborné rady při zpracování mé práce.

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Autor **Blahoslava MACKŮ**
Bakalářský studijní program Ekonomika a management
Obor Účetnictví a finanční řízení podniku
Název **Pohledávky a závazky po lhůtě splatnosti ve společnosti XY**
Název (v angličtině) **Receivables and payables overdue in the company XY**

Zásady pro vypracování:

Cíl práce: Vyhodnocení pohledávek a závazků po splatnosti. Používání a tvorba opravných položek účetních a daňových.

Postup práce:

1. Definice závazků a pohledávek z hlediska obchodního zákoníku a účetnictví
2. Popis pohledávek a závazků v konkrétní společnosti
3. Analýza současného řešení opravných položek
4. Návrh na optimální řešení a dopad do účetního HV a do daňového základu.

Metody: deskripce, analýza, komparace

Rozsah práce: 40 - 55

Seznam odborné literatury:

1. BAŘINOVÁ, D.; VOŽŇÁKOVÁ, I. *Pohledávky – právně, daňově, účetně*; 3. rozš. vyd. Praha: GRADA Publishing, a.s., 2007. 135 s. ISBN 978-80-247-1816-3.
2. BAŘINOVÁ, D.; VOŽÁŇOVÁ, I. *Pohledávky - vzory smluv a podání*. Praha: GRADA Publishing, a.s., 2003. 128 s. ISBN 80-247-0581-8.
3. KUNEŠOVÁ-SKÁLOVÁ, J. *Pohledávky komplexní účetní a daňový pohled*, 4. aktualizované vyd. Ostrava: Jiří Motloch-Sagit, 1999. 147s. ISBN 80-7208-132-2.
4. SCHIFFER, V. *Inventarizace v praxi, otázky a odpovědi*. Praha: GRADA Publishing, a.s., 2006. 292 s. ISBN 80 – 247 – 192.

Datum zadání bakalářské práce: duben 2012

Termín odevzdání bakalářské práce: duben 2013

Blahoslava MACKŮ
student

Ing. Milada DANDOVA
vedoucí bakalářské práce

doc. Ing. Milan HRDÝ, Ph.D.
garant studijního oboru

prof. PhDr. Kamil FUCHS, CSc.
rektor SVŠE Znojmo

Abstrakt

Bakalářská práce je věnována pohledávkám a závazkům po lhůtě splatnosti. V teoretické části vymezuji pohledávky a závazky obecně. Popisuji zde pohledávky a závazky z daňového hlediska i z hlediska účetního. Největší prostor je věnován opravným položkám dle zákona o rezervách. V praktické části se zabývám pohledávkami a závazky určité firmy. Nejprve se věnuji problematikou pohledávek z obchodního styku ve firmě, jejich vzniku, účtování, vymáhání. Dále se věnuji tvorbě a rozpouštění opravných položek a následně odpisu nedobytných pohledávek na konkrétních příkladech dlužníků. Další část je věnována závazkům firmy jak z obchodního styku, tak zejména závazkům po splatnosti vůči státu. Závěrem navrhuji firmě, jak lépe předcházet pohledávám po splatnosti, jak je efektivněji vymáhat a jak postupovat při daňové optimalizaci nedobytných pohledávek. Co se týče závazků, upozorňuji na daňové dopady při prodlení s platbou jejich závazků.

Klíčová slova: pohledávky, závazky, opravná položka,

Abstract

The bachelor thesis deals with overdue receivables and payables. In the theoretical part I define the terms of receivables and payables from the general point of view. I describe here the receivables and payables from both the tax and accounting point of view. Above all I concentrate on adjusting entries according to the Act on reserves. In the practical part I focus on receivables and payables of a specific company. First, I deal with origin and dissolving of adjusting entries and next I focus on writing off bad debts on specific debtor examples. The next part concentrates on both company liabilities from business relations and the overdue liabilities to the state. Finally, I recommend the company the way to prevent overdue receivables, the most effective way of chasing them and how to proceed at tax optimization of bad debts. Regarding the liabilities, I point out the tax impact of their overdue payment.

Keywords: receivables, payables/liabilities, adjusting items

Obsah

1	Úvod	9
2	Cíl práce a metodika	10
3	Teoretická část.....	11
3.1	Definice pohledávky a závazku z právního hlediska	11
3.1.1	Vymezení a vznik pohledávky a závazku	11
3.1.2	Promlčecí doby	11
3.1.3	Zánik pohledávky a závazku	12
3.2	Definice pohledávky z hlediska účetnictví.....	12
3.2.1	Vznik a účtování pohledávek.....	12
3.2.2	Ocenění pohledávek	13
3.2.3	Pohledávky na základě komisionářské smlouvy	14
3.2.4	Inventarizace pohledávek	14
3.3	Definice závazků z hlediska účetnictví	15
3.3.1	Vznik a účtování závazků z obchodního styku.....	15
3.3.2	Účtování závazků vůči státu a ostatních závazků.....	16
3.4	Pohledávky po splatnosti.....	17
3.4.1	Pohledávky po splatnosti.....	17
3.4.2	Zajištění pohledávek	17
3.4.3	Opravné položky k pohledávkám zákonné.....	18
3.4.3.1	Opravné položky k nepromlčeným pohledávkám za dlužníky v insolvenčním řízení.....	20
3.4.3.2	Opravné položky k nepromlčeným ostatním pohledávkám v nominální hodnotě do 30 tis. Kč	21
3.4.3.3	Opravné položky k nepromlčeným pohledávkám v rozvahové hodnotě do 200 tis. Kč	21
3.4.3.4	Opravné položky k nepromlčeným pohledávkám v rozvahové hodnotě nad 200 tis. Kč	22
3.4.4	Zrušení opravných položek	22
3.4.5	Opravné položky k pohledávkám účetní.....	23

3.4.6	Odpis pohledávky daňový	24
3.4.7	Odpis pohledávky účetní	25
3.4.8	Účtování odepsaných pohledávek.....	26
3.4.9	Porovnání opravných položek k pohledávkám v ČR a SR.....	27
3.4.10	Znehodnocení finančních aktiv dle IFRS	28
3.5	Závazky po splatnosti.....	29
3.5.1	Závazky po splatnosti z obchodního styku.....	29
3.5.2	Dodanění závazků po splatnosti.....	29
3.5.3	Závazky po splatnosti vůči státu.....	30
3.5.4	Sankce ze závazkových vztahů.....	31
3.5.5	Odpis závazků.....	31
4	Praktická část.....	32
4.1	Společnost XY s.r.o.....	32
4.1.1	Základní údaje o společnosti	32
4.1.2	Předmět podnikání	33
4.2	Pohledávky ve společnosti.....	34
4.2.1	Vznik pohledávek ve společnosti.....	34
4.2.2	Účtování pohledávek.....	35
4.2.3	Prevence vzniku pohledávek po splatnosti.....	36
4.2.4	Vymáhání pohledávek po splatnosti	36
4.2.5	Vývoj pohledávek v číslech.....	37
4.2.6	Opravné položky v letech 2008 – 2011.....	40
4.2.7	Vybraní dlužníci a OP	41
4.2.8	Dlužníci bez OP – stav v roce 2012.....	44
4.2.9	Odpis pohledávek v minulosti	46
4.2.10	Odpis pohledávek rok 2012.....	47
4.3	Závazky ve společnosti.....	48
4.3.1	Vznik závazků ve společnosti.....	48
4.3.2	Účtování závazků ve společnosti.....	48
4.3.3	Vývoj závazků v posledních letech.....	49
4.3.4	Závazky z obchodních vztahů.....	50

4.3.5	Závazky z obchodních vztahů po splatnosti.....	51
4.3.6	Závazky po splatnosti déle než 36 měsíců	51
4.3.7	Závazky vůči státním institucím.....	52
4.3.8	Zápočty závazků a pohledávek.....	53
4.3.9	Inventura pohledávek a závazků.....	54
	Závěr.....	55
	Seznam zdrojů.....	57
	Seznam grafů a tabulek	59
	Seznam použitých zkratk	60

1 Úvod

Téma pohledávek a závazků po splatnosti jsem si pro svou bakalářskou práci vybrala proto, že se s tímto problémem setkávám ve svém profesním životě dnes a denně. Proč taková spousta firem neplatí včas své závazky? Možná díky neustále omílané finanční krizi. Možná díky tomu, že ani jim neplatí včas jejich odběratelé a tím se dostávají do druhotné platební neschopnosti. Nebo možná prostě proto, že se značná část podnikatelů řídí heslem: co je doma, to se počítá. Je čím dál více firem, které platí své závazky až po několikáté výzvě, nebo dokonce až po hrozbě předání naší pohledávky právníkovi. Tím si prodlouží svůj obchodní úvěr o několik týdnů, někdy i měsíců a my musíme hledat zdroje na financování našich závazků.

Bakalářská práce se skládá ze dvou hlavních částí. Teoretické a praktické. V teoretické části se zabývám všeobecně pohledávkami a závazky, jejich vznikem, oceněním, účtováním, promlčením, zánikem. Největší pozornost však věnuji pohledávkám po splatnosti. Možnosti, moci si alespoň část nebo dokonce i celou vymáhanou pohledávku zohlednit do daňového základu jako daňově uznatelný náklad. Při vzniku faktury si totiž v účetnictví nemůžeme vybrat možnost, zda tento výnos zdaníme, či nikoliv. Daň z příjmů za poskytnutou službu nebo dodané zboží odvedeme i v případě, že nám za tyto nikdo nezaplatí.

Nemalou pozornost věnuji také závazkům po splatnosti, se kterými se také ve své praxi setkávám. Jedná se hlavně o závazky vůči finančnímu úřadu. Nezanedbatelnou položkou jsou také závazky po splatnosti vůči Správě sociálního zabezpečení a ke zdravotním pojišťovnám, které mají, kromě vysokých úroků, také nepříjemný dopad na daňový základ.

Problém pohledávek a závazků po splatnosti budu řešit i v praktické části, kde jsem si k tomu vybrala firmu, ve které pracuji už sedmý rok. Jedná se o společnost s ručením omezeným, která se zabývá převážně velkoobchodem.

2 Cíl práce a metodika

CÍL PRÁCE

Dílčím cílem mé bakalářské práce je popsat současný stav pohledávek a závazků ve vybrané firmě. Popsat současný přístup k pohledávkám a závazkům a způsob vymáhání pohledávek po splatnosti. Hlavním cílem je zhodnotit tento přístup a na základě zjištěných nedostatků případně navrhnout firmě lepší, efektivnější postup při řešení této důležité oblasti.

METODIKA

V první, teoretické části, definuji pohledávky a závazky z hlediska právního, účetnictví a daní. K tomuto využívám jak poznatky z praxe, tak hlavně odbornou literaturu, uvedenou v seznamu použitých zdrojů.

Metodu deskripce použiji také ve druhé části bakalářské práce – v praktické části. K popisu stavu pohledávek a závazků ve vybrané firmě využiji podkladů získaných ve firmě i osobních zkušeností. Tyto podklady použiji také při analýze současného stavu. S poznatky z teoretické části se pokusím navrhnout nové řešení, které srovnám se současným stavem.

3 Teoretická část

3.1 Definice pohledávky a závazku z právního hlediska

3.1.1 Vymezení a vznik pohledávky a závazku

„Pojem pohledávka je v právu chápán jako právo, které vzniká jednomu účastníku vůči druhému účastníku. Obsahem práva je vyžadovat určité přesně vymezené plnění, a to z určitého právního důvodu. Účastníky tohoto právního vztahu nazývá právo věřitel a dlužník.“¹

Pohledávka z obchodního styku je vlastně obchodní úvěr, který poskytuje prodávající kupujícímu. Vzniká umožněním odkladu platby za dodané výrobky a služby.

„Obecné důvody vzniku pohledávky pro občanskoprávní i obchodněprávní vztah nalezneme v ustanovení § 489 ObčZ. Podle tohoto ustanovení závazky vznikají z právních úkonů, zejména ze smluv, jakož i ze způsobené škody, bezdůvodného obohacení nebo z jiných skutečností uvedených v zákoně. Obsah závazku je obecně vymezen v § 494 ObčZ, podle něhož je dlužník povinen věřiteli něco dát, něco vůči němu konat, něčeho se zdržet nebo něco trpět, a věřitel je oprávněn uvedená plnění od dlužníka požadovat.“²

3.1.2 Promlčecí doby

Promlčecí doby pohledávek a závazků z obchodního styku jsou rozdílné podle Občanského a podle Obchodního zákoníku. Dle § 101 ObčZ je promlčecí doba tříletá a běží ode dne, kdy právo mohlo být uplatněno poprvé. Dle ObchZ běží promlčecí doba ode dne, kdy měl být závazek splněn nebo od doby splatnosti a dle § 397 ObchZ je promlčecí doba čtyři roky.

„Z obchodního zákoníku vyplývá, že věřitel má dostatek možností či příležitostí k tomu, aby zabránil promlčení své pohledávky vůči odběrateli. Významnou roli v tomto směru mohou sehrát dokladové inventury, při nichž někteří věřitelé zasílají svým odběratelům

¹ DRBOHLAV, Josef; POHL, Tomáš. *Pohledávky z právního, účetního a daňového pohledu*, 3. aktualizované a doplněné vyd. Praha: WoltersKluwer ČR, a.s., 2011. 244 s. ISBN 978-80-7357-599-1, str. 17

² DRBOHLAV, Josef; POHL, Tomáš. *Pohledávky z právního, účetního a daňového pohledu*, 3. aktualizované a doplněné vyd. Praha: WoltersKluwer ČR, a.s., 2011. 244 s. ISBN 978-80-7357-599-1, str. 17

žádost o potvrzení jejich existujícího závazku a vrácení potvrzeného dopisu zpět věřiteli. V tomto případě tedy běží nová, resp. znovu čtyřletá promlčecí doba konkrétního závazku.³

Promlčecí doba může být i opakovaně prodloužena, nejdéle však na dobu 10 let od doby, kdy začala běžet poprvé.

3.1.3 Zánik pohledávky a závazku

Zánik pohledávky nebo závazku znamená pro věřitele i dlužníka povinnost vyřadit si příslušné pohledávky nebo závazky z účetnictví. Nejčastěji zaniká pohledávka nebo závazek zaplacením. Dále mohou zaniknout pohledávky nebo závazky tím, že jsou nahrazeny jinou pohledávkou či závazkem, vzájemným započtením, dále může jít např. o dohodu o zrušení závazku bez vzniku nového, dohody o vzdání se práva nebo prominutí dluhu. Poslední dvě možnosti však mají dopad na výsledek. Zrušený závazek se promítne do výnosů, a pokud někomu promineme dluh, jedná se o nedaňový náklad.

3.2 Definice pohledávky z hlediska účetnictví

3.2.1 Vznik a účtování pohledávek

Pohledávky rozdělujeme na dlouhodobé a krátkodobé. Krátkodobé pohledávky mají v okamžiku, ke kterému je sestavena účetní závěrka dobu splatnosti kratší než jeden rok. Toto členění má návaznost na vykazování pohledávek v rozvaze.

Pokud jsme účetní jednotkou, tak pohledávku např. z titulu prodeje zboží či služby proúčtujeme na stranu Má Dáti aktiv a na stranu Dal příslušného výnosového účtu. Toto má zásadní vliv na zdanění. Tento výnos zdaníme bez ohledu na to, jestli je pohledávka uhrazena či nikoliv. Pokud vedeme daňovou evidenci, vstoupí nám do základu daně až skutečný příjem, tedy úhrada pohledávky.

Pro účtování pohledávek z obchodních vztahů je určena účtová skupina 31 – Pohledávky. V této skupině účtujeme hlavně pohledávky za odběrateli – účet 311. Dále také pohledávky

³ SCHIFFER, Vladimír. *Inventarizace majetku a závazků v praxi podnikatelů*, 1. vyd. Praha: RNDr. Ivana Hexnerová BOVA POLYGON, 2005. 336 s. ISBN 80-7273-117-3, str. 273

za eskontované cenné papíry – účet 313, poskytnuté zálohy dodavatelům – účet 314 a ostatní pohledávky – účet 315.

Tabulka č. 1 Účtování faktury za prodej zboží a služby

Popis účetního případu	Má Dáti	Dal
Vystavená faktura za prodej zboží	311	604
Vystavená faktura za prodej služby	311	602

Zdroj: Vlastní zpracování

Kromě pohledávek z obchodních vztahů vznikají také pohledávky za zaměstnanci z titulu poskytnutých záloh zaměstnancům – účet 335, pohledávky vůči finančnímu úřadu v případě nadměrného odpočtu DPH – účet 343. Pohledávky za společníky, za účastníky sdružení a za členy družstva účtujeme v účtové skupině 35 a jiné pohledávky na účet 378.

3.2.2 Ocenění pohledávek

„Účetní jednotky oceňují pohledávky:

- a) k okamžiku uskutečnění účetního případu (např. k okamžiku vzniku pohledávky nebo k okamžiku nabytí pohledávky postoupením)
- b) ke konci rozvahového dne nebo k jinému okamžiku, k němuž se stavuje účetní závěrka.“⁴

„Oceňování aktiv v účetnictví vyžaduje poměrně přísnou regulaci, protože má vliv na poskytované informace. Největším problémem oceňování pohledávek v účetnictví je existence více možností, jak oceňovat. Navíc je potřeba rozlišovat použité způsoby oceňování při běžném účtování daných položek oproti jejich ocenění v účetní závěrce, a to především v souvislosti s uplatňováním zásady opatrnosti. Pro ocenění pohledávek platí tato pravidla:

⁴ PILÁTOVÁ, Jana; RICHTER, Jaroslav. *Pohledávky a jejich řešení v podnikové praxi*, 2. vyd. Olomouc: ANAG, 2011. 119 s. ISBN 978-80-7263-678-5, str. 46

- při vzniku se oceňuje jmenovitou hodnotou,
- při nabytí za úplatu nebo vkladem – pořizovací cenou (součástí pořizovací ceny jsou také přímé náklady, které s pořízením souvisejí, např. náklady na znalecké ocenění, odměny právníkům a provize),
- při vyjádření v cizí měně v přepočtu kurzem ČNB platným pro účetní jednotku (buď pevný, nebo denní kurz), a to ke dni uskutečnění účetního případu nebo ke dni, ke kterému se stavuje účetní závěrka
- reálná hodnota – jedná se o zvláštní režim oceňování pohledávek ke dni roční účetní závěrky. Reálná hodnota je definována v mezinárodních účetních standardech IAS jako částka, za kterou by se pohledávka mohla prodat mezi znalými a ochotnými stranami při transakcích za obvyklých podmínek. Časové hledisko pohledávek po splatnosti, nedostatečně zajištěné pohledávky a také nedostatečné informace o finanční situaci odběratele a zhodnocení rizika nezaplacení výrazně snižují reálnou hodnotu pohledávek.⁵

3.2.3 Pohledávky na základě komisionářské smlouvy

„Dle § 577 ObchZ se komisionářskou smlouvou zavazuje komisionář, že zařídí vlastním jménem pro komitenta na jeho účet určitou obchodní záležitost, a komitent se zavazuje zaplatit mu úplatu. Dále, dle § 584 odst. 1 ObchZ, je komisionář povinen po zařizení záležitosti podat o výsledku komitentovi zprávu a provést vyúčtování.“⁶

3.2.4 Inventarizace pohledávek

Pohledávky i závazky inventarizujeme dokladovou inventurou, tzn., porovnáváme skutečné doklady s účetnictvím. Zjištěný stav se zachytí inventurním zápisem. V nejlepším případě by věřitel mohl doložit k dokladové inventuře odsouhlasení pohledávek dlužníky. V opačném případě musíme doložit existenci pohledávky jinak, např. potvrzený dodací list, podpis odpovědné osoby apod. Inventura pohledávek je také zásadní pro vytváření opravných položek. Opravnou položku lze tvořit jen k pohledávkám, které prokazatelně existují.

⁵ BAŘINOVÁ, Dagmar; VOZŇÁKOVÁ, Iveta. *Pohledávky – právně – daňově – účetně*, 3. rozšířené vyd. Praha: GRADA Publishing, a.s., 2003. 128 s. ISBN 80-247-0581-8, str. 72,73

⁶ Česko. Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, Dostupné také z WWW: <http://business.center.cz/business/pravo/zakony/obchzak/cast3h2d11.aspx>. ISSN 1213-7235

„Dokladová inventura spočívá v prověření správnosti a průkaznosti konečného zůstatku (stavu) příslušného účtu na základě dokladů, které ověřují či dokumentují jednotlivé položky (účetní zápisy) tvořící tento konečný zůstatek (skutečný stav). Vedle toho je vhodné zjišťovat ještě další skutečnosti, charakteristické pro daný druh majetku či závazku, jako např.:

- u pohledávek, zda byla jejich existence odsouhlasena s dlužníky
- pohledávky po lhůtě splatnosti, pohledávky nedobytné či promlčené, výše opravné položky, připadající na nejisté pohledávky apod.
- u závazků, zda byla jejich existence potvrzena věřiteli na podkladě jeho dopisu (žádosti), závazky po lhůtě splatnosti, závazky promlčené
- zda již nepominuly důvody pro dřívější opravné položky, např. dlužník již pohledávku uhradil.“⁷

3.3 Definice závazků z hlediska účetnictví

3.3.1 Vznik a účtování závazků z obchodního styku

Stejně jako u pohledávek dělíme závazky na dlouhodobé a krátkodobé. Krátkodobé závazky mají v okamžiku, ke kterému je sestavena účetní závěrka dobu splatnosti kratší než jeden rok. Toto členění má návaznost na vykazování závazků v rozvaze.

Pokud jsme účetní jednotkou, tak závazek z titulu nákupu služby proúčtujeme na stranu Má Dáti příslušného nákladového účtu a na stranu Dal pasiv. Toto má zásadní vliv na zdanění. Tento náklad se – pokud odhlédneme od časového rozlišení – promítne do výsledovky bez ohledu na to, jestli je závazek uhrazen či nikoliv. Závazek z titulu nákupu majetku či zboží zaúčtujeme na stranu Má Dáti aktiv a na stranu Dal pasiv. Pokud vedeme daňovou evidenci, vstoupí nám do základu daně až skutečný výdaj, tedy úhrada závazku.

Pro účtování závazků z obchodních vztahů je určena účtová skupina 32 – Závazky. V této skupině účtujeme hlavně závazky vůči dodavatelům z obchodního styku – účet 321. Dále také směnky k úhradě – účet 322, krátkodobé přijaté zálohy od odběratelů – účet 324 a ostatní závazky – účet 325.

⁷ SCHIFFER, Vladimír. *Inventarizace v praxi, otázky a odpovědi*. Praha: GRADA Publishing, a.s., 2006. 292 s. ISBN 80-247-1921-5, str. 269

3.3.2 Účtování závazků vůči státu a ostatních závazků

Pro účtování závazků vůči zaměstnancům je určena účtová skupina 33 – Zúčtování se zaměstnanci a institucemi. V této skupině účtujeme zejména na účtu 331 – Zaměstnanci, kde účtujeme výši čistých mezd k výplatě. Na účet 333 účtujeme ostatní závazky k zaměstnancům. Účet 336 – Zúčtování s institucemi sociálního zabezpečení vede saldo nároků a příspěvků nemocenského a sociálního zabezpečení zaměstnanců a zaměstnavatele buď jako nárok na inkaso, nebo povinnost úhrady.“⁸

Účtová skupina 34 – Zúčtování daní a dotací se používá pro zaúčtování Daně z příjmu – účet 341. Jedná se o daň z příjmu právnické osoby. Oproti tomu daň z příjmu ze závislé činnosti zachytíme na účtu 342 – Ostatní přímé daně. Dále používáme účet 343 – Daň z přidané hodnoty a 345 – Ostatní daně a poplatky, kam účtujeme např. daň silniční.

Tabulka č. 2 Zaúčtování mzdy

Popis účetního případu	Má Dáti	Dal
Hrubá mzda	521	331
Sociální pojištění zaměstnance	331	336.1
Zdravotní pojištění zaměstnance	331	336.2
Záloha na daň z příjmu	331	342
Sociální pojištění placené zaměstnavatelem	524	336.1
Zdravotní pojištění placené zaměstnavatelem	524	336.1

Zdroj: Vlastní zpracování

⁸ SEDLÁČEK, Jaroslav. *Účetnictví podnikatelů po vstupu do Evropské unie*, 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2004. 273 s. ISBN 80-7179-859-2, str. 139

Pro zaúčtování ostatních závazků lze použít kromě účtu 325 – Ostatní závazky, kam účtujeme spíše ostatní závazky z obchodního styku, také účet 379 – Jiné závazky, kam účtujeme hlavně závazků vůči celnici, vůči pojišťovnám, z titulu smluv o koupi majetku nebo dobrovolné srážky i nařízené exekuce zaměstnanců.

Další skupinou jsou závazky ke společníkům. Tyto se účtují v účtové skupině 36. Závazky ke společníkům při rozdělení zisku se účtují na účet 364, ostatní závazky ke společníkům účtujeme na účet 365 a na účet 366 účtujeme závazky ke společníkům ze závislé činnosti.

3.4 Pohledávky po splatnosti

3.4.1 Pohledávky po splatnosti

„Pohledávka z obchodního styku vznikne z důvodu dodání zboží nebo poskytnutí služby. Většina společností prodává zboží nebo poskytuje služby na faktury s určitou, přiměřenou dobou splatnosti. Jestliže není pohledávka zaplacená ve lhůtě splatnosti, stává se velmi problematickou částí oběžného majetku účetních jednotek. Daleko větší dopad má nezaplacená pohledávka pro poplatníky účtující v soustavě podvojného účetnictví, neboť musí zdanit výnos za poskytnuté zboží a služby, i když jim odběratelé neuhradí vzniklou pohledávku ve lhůtě splatnosti, popř. je pohledávka zcela nedobytná. Výnos podléhající dani z příjmů se totiž váže ke dni, ve kterém byla dodávka splněna nebo služba poskytnuta, nikoliv ke dni zaplacení pohledávky.“⁹

3.4.2 Zajištění pohledávek

Ideální situace by byla, pokud by žádné pohledávky po splatnosti firma neměla. To je v praxi ovšem nemožné. Lze však různými prostředky takovýmto pohledávkám předcházet. Nejjistější je platba v hotovosti nebo platba předem, záloha.

⁹ BAŘINOVÁ, Dagmar; VOZŇÁKOVÁ, Iveta. *Pohledávky – vzory smluv a podání*, 2. aktualizované vyd. Praha: GRADA Publishing, a.s., 2003. 128 s. ISBN 80-247-0581-8, str. 85

„Cílem zajišťovacích nástrojů, jako je záloha, zástavní právo, smluvní pokuta nebo zajišťovací převod práva, je předejít problémům s nedobytností pohledávky, není nutné přistupovat k odpisu pohledávky, ani k tvorbě opravných položek.“¹⁰

„Dalším velmi jednoduchým způsobem, jak zajistit splatnost pohledávky, je uzavření dohody o vzájemném vyrovnání pohledávek a závazků (zápočet). Při uzavírání dohody je nutné důkladně zkontrolovat, zda započítávané pohledávky a závazky mají veškeré nutné náležitosti a zda odpovídají požadavkům pro zápočet. Započtení pohledávek v obchodních vztazích upravuje § 358 až 364 ObchZ. Zápočet pohledávek je nutné chápat jako formu úhrady ve výši určené smlouvou o výši vzájemného zápočtu s veškerými dopady ve vztahu k zápočtu postoupených, eventuálně nakoupených pohledávek. Započítávat lze jen pohledávky a závazky k témuž subjektu, započítávat lze pouze již vzniklé a trvající pohledávky. V praxi se velice často stává, že jedna ze stran odmítá komunikovat, případně nemá z jakýchkoli důvodů na započtení zájem. V takovém případě je možné započtení provést tzv. jednostranným úkonem, jenž spočívá v tom, že jeden ze zúčastněných subjektů učiní vůči druhému projev vůle směřující k započtení. I když to právní úprava nevyklučuje, z hlediska následného důkazního břemene je vhodné uzavírat zápočty výhradně písemnou formou. Z účetního hlediska je zahrnutí vzájemného zápočtu do účetnictví velmi jednoduché MD 321 – Dodavatelé / D 311 – Odběratelé.“¹¹

3.4.3 Opravné položky k pohledávkám zákonné

Podmínkou pro tvorbu zákonných opravných položek je provedená dokladová inventura pohledávek a vzájemné započtení případných závazků, které by měl věřitel k dlužníkovi. „Zákon č. 593/1992 Sb., o rezervách pro zjištění základu daně z příjmu ve znění pozdějších předpisů (dále jen zákon o rezervách), upravuje pro poplatníky daně z příjmů (podnikatele) možnost vytvářet dva typy opravných položek na vrub daňově uznatelných nákladů:

- opravná položka k pohledávkám za dlužníky v insolvenčním řízení a opravná položka k pohledávkám za dlužníky v zahraničí (§ 8)
- opravná položka k nepromlčeným pohledávkám splatným po 31. prosinci 1994,

¹⁰ KUNEŠOVÁ-SKÁLOVÁ, Jana. *Pohledávky komplexní účetní a daňový pohled*, 4. aktualizované vyd. Ostrava: Jiří Motloch – Sagit, 1999. 147 s. ISBN 80-7208-132-2, str. 13

¹¹ BAŘINOVÁ, Dagmar; VOZŇÁKOVÁ, Iveta. *Pohledávky – vzory smluv a podání*, 2. aktualizované vyd. Praha: GRADA Publishing, a.s., 2003. 128 s. ISBN 80-247-0581-8, str. 45-47

- a) opravná položka k nepromlčeným pohledávkám v nominální hodnotě do 30 tis. Kč (§ 8c zákona o rezervách)
- b) opravná položka k nepromlčeným pohledávkám v rozvahové hodnotě do 200 tis. Kč (§ 8a odst. 1 a odst. 2 zákona o rezervách)
- c) opravná položka k nepromlčeným pohledávkám v rozvahové hodnotě nad 200 tis. Kč (§ 8a odst. 3 zákona o rezervách).

Opravné položky se nemohou vytvářet k pohledávkám:

- vzniklým z titulu cenných papírů, ostatních investičních nástrojů, úvěrů, půjček, ručení, záloh, smluvních pokut, poplatků z prodlení, penále a jiných sankcí ze závazkových vztahů,
- o kterých se neúčtovalo ve výnosech podle účetních předpisů při jejich vzniku, a tyto výnosy nebyly zahrnuty do základu daně z příjmů,
- vzniklým při plnění ve prospěch vlastního kapitálu a při úhradě ztráty společnosti,
- odepsaným již na vrub hospodářského výsledku (evidence v podrozvahové evidenci),
- nabytým bezúplatně,
- vytvářejícím soubor pohledávek.¹²

Dále není možné tvořit daňově uznatelné opravné položky na pohledávky za společníky, akcionáři, členy družstev za upsaný vlastní kapitál, na pohledávky mezi spojenými osobami a mezi osobami blízkými.

„Výše tvorby opravných položek k pohledávkám podle zákona o rezervách závisí na třech okolnostech:

- na rozvahové hodnotě pohledávek,
- na době, která uplynula od konce sjednané lhůty splatnosti do konce zdaňovacího období,
- na zahájení soudního řízení, jehož se poplatník daně z příjmů (vlastník pohledávky) řádně účastní, nebo bylo zahájeno rozhodčí řízení podle § 14 zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů.¹³

¹² RYNEŠ, Petr. *Podvojně účetnictví a účetní závěrka*, 12. aktualizované vyd. Olomouc: ANAG, 2012. 1095 s. ISBN 978-80-7263-714-0, str. 163,164

Opravné položky se zruší v případě úhrady pohledávky, ke které jsme opravnou položku vytvořili, odpisem pohledávky, ke dni ukončení či přerušeni podnikatelské činnosti, ke dni promlčení či zániku pohledávky.

3.4.3.1 Opravné položky k nepromlčeným pohledávkám za dlužníky v insolvenčním řízení

„Opravné položky k pohledávkám za dlužníky v konkursním a vyrovnacím řízení se tvoří do výše 100 % rozvahové hodnoty pohledávek, které byly řádně a včas přihlášeny u soudu (to znamená, které byly přihlášeny ve lhůtě stanovené usnesením soudu o prohlášení konkursu nebo povolení vyrovnání, a to v období, za které se podává daňové přiznání. Lhůta pro přihlášení pohledávek bývá zpravidla 30 denní. Soud může přiznat i později přihlášené pohledávky. K těmto pohledávkám lze vytvářet daňové opravné položky do výše 100 % pouze v případě, že by od data jejich splatnosti uplynulo více než 36 měsíců a to v souladu s ustanovením, které je určeno pohledávkám po lhůtě splatnosti.“¹⁴

Opravnou položku zaúčtujeme na vrub účtu 558 – Tvorba a zúčtování daňových opravných položek a ve prospěch účtu 391 – Opravné položky k pohledávkám. Je dobré, vést si analytickou evidenci na účtu 391 na různé druhy opravných položek.

„Ke zrušení opravné položky mohou vést různé důvody, které ovlivňují daňový základ:

- a) správce konkursní podstaty popře pohledávku v plné výši – účtujeme zrušení OP 391/558, daňový základ se nám zvýší o celou částku (nedostali jsme peníze, přesto daníme)
- b) na základě konkursního řízení bude pohledávka uhrazena v plné výši – účtujeme úhradu pohledávky 221/311 a zrušení OP 391/558, daňový základ se zvýší o celou částku (dostali jsme peníze, proto daníme)
- c) na základě konkursního řízení bude pohledávka uhrazena z části – účtujeme úhradu pohledávky 221/311, zrušení OP 391/558 a odpis neuhrazené části pohledávky 546/311, daňový základ se zvýší o částku, kterou jsme dostali uhrazenou

¹³ RYNEŠ, Petr. *Podvojně účetnictví a účetní závěrka*, 12. aktualizované vyd. Olomouc: ANAG, 2012. 1095 s. ISBN 978-80-7263-714-0, str. 166

¹⁴ KYNČLOVÁ, Daniela. *Účetní závěrka v příkladech*, 1. vyd. Brno: ComputerPress, a.s., 2007. 201 s. ISBN 978-80-251-1565-7, str. 48

- d) na základě výsledku konkursního řízení nebude pohledávka uhrazena vůbec pro nedostatek majetku dlužníka – účtujeme zrušení OP 391/558 a odpis pohledávky v plné výši 546/311, daňový základ se nezvýší.¹⁵

3.4.3.2 Opravné položky k nepromlčeným ostatním pohledávkám v nominální hodnotě do 30 tis. Kč

Podle § 8c zákona o rezervách lze vytvořit opravnou položku až do výše 100 % neuhrazené rozvahové hodnoty v těchto případech:

- nejedná se o pohledávku odepsanou na vrub výsledku hospodaření či pohledávku, ke které již byla vytvořena zákonná opravná položka,
- nejedná se o pohledávku mezi spojenými osobami vymezenými podle § 23 odst. 7 zákona o daních z příjmů,
- rozvahová hodnota pohledávky bez příslušenství v okamžiku jejího vzniku nepřesáhne částku 30 tis. Kč a celková hodnota pohledávek vůči témuž dlužníkovi nepřesáhne za zdaňovací období částku 30 tis. Kč,
- od konce sjednané lhůty splatnosti pohledávky uplynulo nejméně 12 měsíců,
- o těchto pohledávkách bude vedena samostatná evidence.

3.4.3.3 Opravné položky k nepromlčeným pohledávkám v rozvahové hodnotě do 200 tis. Kč

„Věřitel může vytvořit opravnou položku k předmětné pohledávce v rozvahové hodnotě do 200 tis. Kč bez ohledu na to, zda bylo zahájeno rozhodčí řízení nebo soudní řízení a zda se ho věřitel aktivně zúčastňuje, a to až do výše 20 % neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky, pokud od konce sjednaného termínu splatnosti pohledávky do posledního dne zdaňovacího období, za které se opravná položka vytváří, uplynulo více než 6 měsíců. Pokud však bylo zahájeno rozhodčí řízení podle zákona o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů nebo bylo zahájeno soudní řízení, jehož se věřitel aktivně zúčastňuje a plní řádně a včas všechny úkony potřebné k uplatnění svého práva, umožňuje ustanovení § 8a odst. 2 zákona o rezervách věřiteli vyšší (dodatečnou) tvorbu opravné položky k pohledávkám. Výše tvorby opravné položky se odvíjí od doby, která uplyne mezi

¹⁵ KYNČLOVÁ, Daniela. *Účetní závěrka v příkladech*, 1. vyd. Brno: ComputerPress, a.s., 2007. 201 s. ISBN 978-80-251-1565-7, str. 50

termínem splatnosti pohledávky a datem, ke kterému se opravná položka vytváří (konec zdaňovacího období).

V případě, že od data (první) splatnosti pohledávky do posledního dne zdaňovacího období uplynulo více než:

- a) 12 měsíců, je možno vytvořit celkovou opravnou položku až do výše 33 % neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky,
- b) 18 měsíců, je možno vytvořit celkovou opravnou položku až do výše 50 % neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky,
- c) 24 měsíců, je možno vytvořit celkovou opravnou položku až do výše 66 % neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky,
- d) 30 měsíců, je možno vytvořit celkovou opravnou položku až do výše 80 % neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky,
- e) 36 měsíců, je možno vytvořit celkovou opravnou položku až do výše 100 % neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky.¹⁶

3.4.3.4 Opravné položky k nepromlčeným pohledávkám v rozvahové hodnotě nad 200 tis. Kč

K nepromlčeným pohledávkám v rozvahové hodnotě nad 200 tis. Kč lze tvořit daňové opravné položky jen v případě, že věřitel pohledávky aktivně vymáhá u soudu, nebo pokud probíhá rozhodčí řízení či správní řízení. Všechny lhůty a výše opravných položek jsou stejné jako v případě nepromlčených pohledávek s rozvahovou hodnotou do 200 tis. Kč s tím rozdílem, že i na opravnou položku k neuhrazené pohledávce po splatnosti delší než 6 měsíců ve výši 20 % potřebujeme doložit její aktivní vymáhání.

3.4.4 Zrušení opravných položek

„Opravné položky se podle § 4 odst. 1 zákona o rezervách zruší vždy:

- ke dni ukončení podnikatelské nebo jiné samostatně výdělečné činnosti nebo nájmu podniku či jeho části,

¹⁶ RYNEŠ, Petr. *Podvojný účetnictví a účetní závěrka*, 12. aktualizované vyd. Olomouc: ANAG, 2012. 1095 s. ISBN 978-80-7263-714-0, str. 167

- ke dni přerušeni podnikatelské nebo jiné samostatně výdělečné činnosti nebo nájmu podniku, pokud tato činnost nebo nájem podniku nejsou zahájeny do termínu pro podání daňového přiznání za příslušné zdaňovací období, ve kterém došlo k přerušeni,
- ke dni účinnosti nájemní smlouvy v případě nájmu podniku,
- ke dni předcházejícímu den zrušení stálé provozovny na území ČR,
- ke dni předcházejícímu den vstupu do likvidace,
- ke dni předcházejícímu den účinnosti prohlášení konkursu.¹⁷

„Vedle obecného ustanovení v § 4 odst. 1 zákona o rezervách existuje i speciální ustanovení, vztahující se k povinnosti zrušit opravné položky k nepromlčeným pohledávkám splatným po 31. prosinci 1994. § 8a odst. 5 zákona o rezervách stanoví, že se tyto opravné položky zruší, pokud:

- pominou důvody pro jejich existenci,
- pohledávka, k níž byla opravná položka vytvořena, se promlčela,
- nastaly důvody, za nichž se odpis pohledávky považuje za výdaj (náklad) na dosažení, zajištění a udržení příjmů podle ustanovení ZDP.¹⁸

Opravné položky k pohledávkám se zruší také, pokud postoupíme pohledávku.

3.4.5 Opravné položky k pohledávkám účetní

„Účetní opravné položky k pohledávkám mají za cíl upravit ocenění pohledávek v účetnictví v případech, kdy došlo ke snížení jejich hodnoty a toto snížení nemá trvalý charakter. (Na základě reálných předpokladů se očekává, že bude inkasováno méně, než bylo vyfakturováno, ale není vyloučeno, že pohledávka bude uhrazena v plné výši.) Snížení hodnoty pohledávky na její skutečnou hodnotu vede k poskytnutí opatrnějšího a věrnějšího obrazu ekonomické situace podniku. Výsledek hospodaření je vyčíslen v souladu se zásadou opatrnosti – nerealizovaná ztráta sníží disponibilní zisk, který by

¹⁷ DRBOHLAV, Josef; POHL, Tomáš. *Pohledávky z právního, účetního a daňového pohledu*, 3. aktualizované a doplněné vyd. Praha: WoltersKluwer ČR, a.s., 2011. 244 s. ISBN 978-80-7357-599-1, str. 30

¹⁸ DRBOHLAV, Josef; POHL, Tomáš. *Pohledávky z právního, účetního a daňového pohledu*, 3. aktualizované a doplněné vyd. Praha: WoltersKluwer ČR, a.s., 2011. 244 s. ISBN 978-80-7357-599-1, str. 60

mohl být jinak rozdělen mezi vlastníky podniku. Tvorba ani zúčtování účetních OP k pohledávkám není daňově účinná.¹⁹

„Účetní opravné položky k pohledávkám jsou vytvářeny:

- buď k rizikovým pohledávkám, ke kterým nelze dle zákona o rezervách vytvářet daňové opravné položky (např. k pohledávkám z titulu poskytnutých úvěrů a půjček, poskytnutých záloh, k pohledávkám, které nebyly včas přihlášeny do konkursu, k pohledávkám za zahraničními dlužníky, u nepromlčených pohledávek po lhůtě splatnosti k podnikům ve skupině) anebo
- k pohledávkám ke kterým lze vytvářet daňové opravné položky a to nad rámec zákona o rezervách.

Účetní opravné položky lze vytvářet téměř ke všem pohledávkám. Výjimku tvoří pohledávky za upsaný základní kapitál a pohledávky, které jsou k rozvahovému dni oceněny reálnou hodnotou (pohledávky nabyté za účelem obchodování). Pravidla pro tvorbu a zúčtování účetních opravných položek k pohledávkám včetně způsobu stanovení jejich výše by měla být uvedena ve vnitropodnikové účetní směrnici.²⁰

Směrnice by měla být pravidelně aktualizována. Při tvorbě účetních opravných položek lze vycházet z doporučení v odborné literatuře, ale každá účetní jednotka by měla vycházet hlavně z vlastní zkušenosti se svými zákazníky.

3.4.6 Odpis pohledávky daňový

„Možnost jednorázového daňového odpisu pohledávek upravuje ZDP v ustanovení § 24 v odstavci 2 pod písmenem y). Počínaje rokem 2004 musí být dříve, než dojde k jednorázovému daňovému odpisu pohledávky prověřeno:

- zda byla pohledávka při svém vzniku součástí daňového základu a
- zda k ní lze tvořit daňově účinné opravné položky podle zákona o rezervách.

¹⁹ KYNCLOVÁ, Daniela. *Účetní závěrka v příkladech*, 1. vyd. Brno: ComputerPress, a.s., 2007. 201 s. ISBN 978-80-251-1565-7, str.42

²⁰ KYNCLOVÁ, Daniela. *Účetní závěrka v příkladech*, 1. vyd. Brno: ComputerPress, a.s., 2007. 201 s. ISBN 978-80-251-1565-7, str. 43

Poplatník, který vede účetnictví, může jednorázově odepsat pohledávku do daňových nákladů také v těchto případech:

- a) soud zamítnul návrh na prohlášení nebo soud zrušil konkurs na dlužníka pro nedostatek majetku a pohledávka byla poplatníkem přihlášena do konkursu a měla být vypořádána z konkursní podstaty,
- b) dlužník je v konkursním a vyrovnávacím řízení a to na základě výsledků tohoto řízení,
- c) dlužník zemřel a pohledávka nemohla být uspokojena ani vymáháním na dědicích dlužníka,
- d) dlužník byl právnickou osobou a zanikl bez právního nástupce (likvidací) a věřitel nebyl s původním dlužníkem spojenou osobou,
- e) na dlužníkův majetek, ke kterému se pohledávka váže, je uplatňována veřejná dražba a to na základě výsledků této dražby,
- f) dlužníkův majetek, ke kterému se daná pohledávka váže, je postižen exekucí a to na základě výsledků provedení této exekuce.

Dále platí, že pokud se účetní jednotka rozhodne odepsat pohledávku, ke které jsou vytvořeny daňové opravné položky, lze odpis daňově uplatnit až do výše vytvořených daňových opravných položek. (Pokud by účetní jednotka daňové opravné položky netvořila a nenastaly by jiné důvody, viz bod a – f, pro uplatnění daňového odpisu, není odpis pohledávky daňově účinný.) Promlčenou pohledávku již nelze daňově uplatnit. Hrozí-li promlčení, je potřebné zabezpečit, aby došlo včas k odpisu pohledávky.²¹

3.4.7 Odpis pohledávky účetní

„Účetním odpisem jsou pak veškeré další případy odpisu pohledávek, které nelze daňově uplatnit, např.:

- odpis pohledávky nevýznamné hodnoty, u které by náklady na její vymáhání přesáhly výtěžek nebo

²¹ KYNCLOVÁ, Daniela. *Účetní závěrka v příkladech*, 1. vyd. Brno: ComputerPress, a.s., 2007. 201 s. ISBN 978-80-251-1565-7, str. 59

- odpis pohledávky za dlužníkem neznámého pobytu.²²

3.4.8 Účtování odepsaných pohledávek

„Odepsané pohledávky se přeřadí do podrozvahové evidence. Není možné totiž vyloučit, že v budoucnu nedojde k úhradě některé z již zcela odepsaných pohledávek. V tom případě se zaúčtuje mimořádný příjem jako daňově účinný, neboť se jedná o příjem proti pohledávce již z účetnictví vyřazené. Účetní zápisy musí být prováděny na základě průkazných prvotních dokladů. Problémem při uplatnění odpisu pohledávek, ať přímého či nepřímého, která má i daňově účinný charakter, bývá právě nedostatečná dokladová připravenost poplatníka daně z příjmu v případě, kdy se odpis pohledávky vztahuje na uskutečnění takového právního úkonu, který nelze nahradit. Zpravidla se jedná o pravomocná rozhodnutí soudu či jiných orgánů státní správy. Situací, při kterých je nutné vlastnit příslušná pravomocná rozhodnutí, je při odpisování pohledávek, jak již bylo zmíněno, několik.“²³

Tabulka č. 3 Tvorba OP a odpis pohledávky

Popis účetního případu	Má Dátí	Dal
Tvorba opravné položky zákonná	558	391.1
Tvorba opravné položky účetní	559	391.2
Zúčtování opravných položek	391.1, 391.2	558,559
Odpis pohledávky daňový	546.1	311
Odpis pohledávky účetní	546.2	311

Zdroj: Vlastní zpracování

²² KYNCLOVÁ, Daniela. *Účetní závěrka v příkladech*, 1. vyd. Brno: ComputerPress, a.s., 2007. 201 s. ISBN 978-80-251-1565-7, str. 60

²³ BAŘINOVÁ, Dagmar; VOZŇÁKOVÁ, Iveta. *Pohledávky – právně – daňově – účetně*, 3. rozšířené vyd. Praha: GRADA Publishing, a.s., 2003. 128 s. ISBN 80-247-0581-8, str. 82

3.4.9 Porovnání opravných položek k pohledávkám v ČR a SR

Opravné položky k pohledávkám vůči dlužníkům v konkurzním a restrukturalizačním řízení se řeší na Slovensku stejně jako u nás opravné položky k nepromlčeným pohledávkám za dlužníky v insolvenčním řízení.

„Tyto opravné položky může uplatnit každý, kdo účtuje v podvojném účetnictví, a to nejvíce do výše jmenovité hodnoty pohledávky bez jejich příslušenství ve lhůtě určené v usnesení o vyhlášení konkurzu nebo v usnesení o povolení restrukturalizace. Opravné položky jsou daňovým nákladem počínajíc zdaňovacím obdobím, ve kterém byly pohledávky v dané lhůtě přihlášeny“²⁴

Rozdíl není ani v promlčecí době u pohledávek. Rozdíl ovšem je v opravných položkách k nepromlčeným pohledávkám. Z dostupné literatury vyplývá, že proto, aby si mohl věřitel uplatnit zákonnou opravnou položku k pohledávce, nemusí aktivně pohledávku vymáhat u soudu.

„Opravné položky k rizikovým pohledávkám, při kterých je riziko, že je dlužník úplně nebo částečně nezaplatí, se tvoří všeobecně ve smyslu zásad opatrnosti v účetnictví a uznávají se jako daňově uznatelné náklady v souladu s § 20 odst. 14 zákona o dani z příjmů. Toto ustanovení se vztahuje jen na pohledávky, které vznikly od 1. 1. 2004 včetně. Přitom:

- musí jít o jednu z následujících pohledávek
 - a) pohledávky, které byly zahrnuté do příjmů,
 - b) pohledávky nabyté vkladem podniku nebo jeho částí,
 - c) pohledávky nabyté právním nástupcem poplatníka zrušeného bez likvidace,
 - d) pohledávku vztahující se na jistinu a úrok zahrnutý do příjmů ze spotřebitelského úvěru (v případě poplatníka vykonávajícího obchodní činnost spočívající v poskytování spotřebních úvěrů)
- od splatnosti pohledávky uplynula doba delší než 12 měsíců“²⁵

²⁴ Slovensko. Zákon o dani z příjmů č. 595/2003 Z. z. § 20 odst. 10

²⁵ DOBŠOVIČ, Dušan. *Daňové výdavky 2012*, 1. vyd. Žilina: Poradca, s.r.o., 2012, 368 s. ISSN 1335-1583 str. 234

„Daňově uznatelná výše opravné položky:

- nejvýše do 20 % jmenovité hodnoty pohledávky anebo její nesplacené části bez příslušenství, pokud od splatnosti pohledávky uplynula doba delší než 360 dní,
- nejvýše do 50 % jmenovité hodnoty pohledávky anebo její nesplacené části bez příslušenství, pokud od splatnosti pohledávky uplynula doba delší než 720 dní,
- do 100 % jmenovité hodnoty pohledávky anebo její nesplacené části bez příslušenství, pokud od splatnosti pohledávky uplynula doba delší než 1080 dní.²⁶

3.4.10 Znehodnocení finančních aktiv dle IFRS

Podle IAS 39 účetní jednotka posoudí na konci každého účetního období, zda existují objektivní důkazy o tom, že hodnota finančního aktiva byla snížena. Objektivní důkazy jsou zjištělné údaje, např.:

- významné finanční problémy dlužníka
- porušení smlouvy, jako např. prodlení při splácení
- je pravděpodobné, že dlužník vstoupí do konkurzu či při jiné finanční restrukturalizaci, apod.

Pokud objektivní důkazy existují, je výše této ztráty jako rozdíl mezi jeho účetní hodnotou a současnou hodnotou budoucích peněžních toků. Účetní hodnota aktiva se sníží buď přímo, nebo prostřednictvím použití účtu opravných položek. Výše ztráty se zaúčtuje do zisku nebo ztráty. Pokud v následujícím účetním období výše ztráty ze snížení hodnoty aktiva poklesne, bude toto dříve zaúčtované snížení hodnoty zrušeno buď přímo, nebo úpravou účtu opravných položek. Částka zrušení musí být vykázána v zisku nebo ztrátě.²⁷

²⁶ Slovensko. Zákon o dani z příjmov č. 595/2003 Z. z. § 20 odst. 10

²⁷ International Accounting Standard 39. [online]. update 16. 11.2011. Dostupné na <http://ec.europa.eu/internal_market/accounting/docs/consolidated/ias39_en.pdf>

3.5 Závazky po splatnosti

3.5.1 Závazky po splatnosti z obchodního styku

„K překročení sjednané lhůty splatnosti závazku dochází z různých důvodů. Může se jednat o opomenutí, nedostatek finančních prostředků, probíhající reklamace nebo i o záměrné zneužívání lepšího tržního postavení odběratele. Při porušení doby splatnosti závazku má věřitel právo uplatňovat vůči dlužníkovi smluvní úroky z prodlení. Výše těchto úroků může být sjednána ve smlouvě. Není-li výše úroků sjednána, může věřitel uplatňovat úroky stanovené zákonem.

České účetní předpisy přímo neukládají evidovat závazky po lhůtě splatnosti na zvláštních analytických účtech. V rozvaze je třeba splatné závazky vždy vykázat jako závazky krátkodobé, bez ohledu na původní dobu jejich splatnosti. Je-li výše závazků po lhůtě splatnosti významná, musí být komentována v příloze k účetní závěrce.²⁸

3.5.2 Dodanění závazků po splatnosti

„V rámci účetní závěrky je nutno posoudit nejen majetek, ale i závazky. Velkou pozornost budou mít závazky po splatnosti, jejichž lhůta je delší než 36 měsíců. Dodanění neuhrazených závazků nemá přímou vazbu na účetnictví, tzn., že závazky nezanikly a stále existují. Tyto závazky zůstávají proto nadále v účetnictví a základ daně bude zvýšen až v daňovém přiznání. Zákon neumožňuje rozložit dodanění závazků do více zdaňovacích období. Pokud dlužník neuhrazený závazek později uhradí, může o hodnotu uhrazeného závazku základ daně zase snížit. Základ daně se bude zvyšovat o:

- závazky, od jejichž splatnosti uplynulo 36 měsíců nebo více,
- závazky, které se promlčely,
- závazky, které zanikly jinak než splněním, započtením, splnutím práva s povinností u jedné osoby, dohodou mezi věřitelem a dlužníkem, kterou se dosavadní závazek nahrazuje závazkem novým nebo narovnáním, pokud nebyla zaúčtována ve prospěch výnosů.

²⁸ UMINSKÝ, Pavel. *Daňový portál profesionálů a daňových poradců*, [online]. cit. 1. 7. 2011. Dostupné na: < <http://www.danarionline.cz/archiv/dokument/doc-d34319v43812-zavazky-po-lhute-splatnosti-v-ucetnim-a-danovem-systemu/> >

Do skupiny závazků, o které se bude zvyšovat základ daně, nepatří:

- závazky dlužníka, který je úpadcem
- závazky z titulu cenných papírů a ostatních investičních nástrojů, plnění ve prospěch vlastního kapitálu, úhrady ztráty společnosti, úvěrů, půjček, ručení, záloh a smluvních sankcí
- závazky, které jsou daňově účinným nákladem jen, pokud byly zaplacený
- závazky, které při svém vzniku neznamenalý vznik daňově účinného nákladu, tzn., z titulu tohoto závazku nebyl uplatněn výdaj (náklad) na dosažení, zajištění a udržení příjmů
- závazky, o které vedou poplatníci správní, soudní či rozhodčí řízení, jehož se řádně účastní a včas činí úkony k vymožení svého práva, a to až do doby pravomocného rozhodnutí.

Základ daně se bude v souvislosti s nezaplacenými závazky za podmínek výše uvedených zvyšovat o celkovou jmenovitou hodnotu závazku evidovaného v účetnictví. V souvislosti s následným zaplacením (započtením) závazku se bude základ daně snižovat o hodnotu, o kterou byl v minulých obdobích základ daně zvýšen.²⁹

3.5.3 Závazky po splatnosti vůči státu

Veškeré splatné a nezaplacené závazky vůči finančnímu úřadu, zdravotním pojišťovněm a ke Správě sociálního pojištění je vždy povinnost uvádět v příloze k účetní závěrce.

„Pokud zaměstnavatel nestihne zaplatit do konce měsíce následujícího po uplynutí zdaňovacího období (pokud si účetní jednotka zvolila za účetní období kalendářní rok, do 31. ledna následujícího roku) povinné pojistné na sociální zabezpečení, příspěvek na státní politiku zaměstnanosti a pojistné na veřejné zdravotní pojištění vztahující se k roku, za které se podává přiznání k dani z příjmů, a současně toto pojistné bylo zaúčtováno jako náklad roku, za které se podává přiznání k dani z příjmů, stává se tato pozdě zaplacená částka pojistného daňově neúčinným nákladem.“³⁰

²⁹ ŠAMŠULOVÁ, Eva. *Accontes s.r.o.*, [online]. cit. 8. 11. 2008. Dostupné na: <<http://www.accontes.cz/zdaneni-neuhrazenych-zavazku>>

³⁰ SVOBODOVÁ, Eva. *Accontes s.r.o.*, [online]. cit. 10. 5. 2009. Dostupné na: <<http://www.accontes.cz/socialni-a-zdravotni-pojisteni-ve-vztahu-k-zakladu-dane-z-prijmu>>

3.5.4 Sankce ze závazkových vztahů

„V podnikatelské praxi často dochází k porušení uzavřených smluv. Nejčastěji dodavatelé dodají nekvalitní výrobek, zboží či službu a u odběratelů je to opožděná úhrada peněžitého závazku. Pro omezení a částečné zhojení takovéto újmy protistraně jsou určeny mj. i smluvní sankce.

Dva typy smluvních sankcí jsou nejčastější – úrok z prodlení a smluvní pokuta. Zatímco první z nich není třeba písemně sjednávat a přesto ji lze za zákonem daných podmínek nárokovat a vymáhat, druhou je nutno výslovně a písemně sjednat, jinak ji nemusí provinilá smluvní strana platit. Jejich daňový vliv je podmíněn úhradou.

O smluvních sankcích se účtuje od roku 2001 výsledkově již při vzniku povinnosti, resp. nároku na smluvní sankci, tedy u dlužníka jako o klasickém závazku a u věřitele jako o pohledávce. A to bez ohledu na to, zda byly zaplacený nebo nikoliv. Využíváme účty Smluvní pokuty a úroky z prodlení – 544 a 644. Určitou výjimkou jsou pouze úroky z prodlení podle smlouvy o úvěru, které účtujeme na účet 562 a 662 – Úroky. Jako protiúčet bývají voleny u dlužníka účty Ostatní závazky – 325 nebo Jiné závazky – 379 a u věřitele účet Ostatní pohledávky – 315 nebo Jiné pohledávky – 378.³¹

3.5.5 Odpis závazků

Odpis závazků je možný pouze u právně zaniklých závazků. V takovém případě účtujeme 321/648. Výnos ovlivní výsledovku a my takovýto odepsaný závazek zdaníme.

³¹ DĚRGEL, Martin. *Daně a účetnictví bez chyb, pokut a penále*, č. 7 – 8/2012, roč. 13. Český Těšín: Poradce, s.r.o., 120 s. ISSN 1214-522X, str. 87-92

4 Praktická část

4.1 Společnost XY s.r.o.

4.1.1 Základní údaje o společnosti

Jedná se o společnost s ručením omezeným, která má sídlo v Modřicích okr. Brno – venkov. Společnost vznikla zapsáním do obchodního rejstříku 20. ledna 1993. Je to rodinná firma, kde společníky jsou manželé, kteří se podílejí na řízení společnosti rovným dílem. Každý vlastní 50% společnosti. Základní jmění činí 6 100 000,- Kč a všechny vklady jsou splaceny.

V následující tabulce jsou zobrazena aktiva z rozvahy roku 2011. Je zde vidět členění majetku firmy. Firma váže nejvíce majetku v zásobách, které se oproti roku 2010 snížily o 7 milionů, přesto jsou stále vysoké.

Tabulka č. 4 Aktiva firmy 2011

Označení	AKTIVA	Běžné účetní období			Minulé úč. období
		Brutto 1	Korekce 2	Netto 3	Netto 4
	AKTIVA CELKEM	50862	9508	41354	46751
B.	Dlouhodobý majetek	9651	9355	296	1125
B. I.	Dlouhodobý nehmotný majetek	2868	2868	0	1225
B. II.	Dlouhodobý hmotný majetek	6783	6487	296	1225
C.	Oběžná aktiva	40232	153	40079	44326
C. I.	Zásoby	31422	0	31422	38404
C. III.	Krátkodobé pohledávky	8286	153	8133	5215
C. IV.	Krátkodobý finanční majetek	523	0	523	707
D. I.	Časové rozlišení	979	0	979	1200

Zdroj: Vlastní zpracování

V tabulce č. 5 jsou zobrazena pasiva firmy v roce 2011 a v předchozím období. Je zde vidět, že ztráta se oproti roku 2010 snížila, ale jen nepatrně. V závěru práce je vidět, jak by se rozvaha změnila, pokud by firma naložila s pohledávkami dle zásady věrného zobrazení.

Tabulka č. Pasiva 2011

Označení	PASIVA	Běžné účetní období 5	Minulé účetní období 6
	PASIVA CELKEM	41354	46751
A.	Vlastní kapitál	16237	17242
A. I.	Základní kapitál	6100	6100
A. III.	Rezervní fondy, nedělitelný fond a ostatní fondy ze zisku	610	610
A. III. 1.	Zákonný rezervní fond / Nedělitelný fond	610	610
2.	Statutární a ostatní fondy		
A. IV.	Výsledek hospodaření minulých let	10532	11648
A. IV. 1.	Nerozdělený zisk minulých let	10532	11648
2.	Neuhrazená ztráta minulých let (-)		
A. V.	Výsledek hospodaření běžného účetního období (+/-)	-1005	-1116
B.	Cizí zdroje	22934	27472
B. II.	Dlouhodobé závazky	0	53
B. III.	Krátkodobé závazky	9316	10511
B. IV.	Bankovní úvěry a výpomoci	13618	16908
C. IV.	Časové rozlišení	2183	2037

Zdroj: Vlastní zpracování

4.1.2 Předmět podnikání

Hlavní činností firmy je nákup a prodej kojeneckého a dětského zboží. Společnost se zabývala až do roku 2011 pouze velkoobchodem. Jak je vidět z tabulky níže, v roce 2010 zažil velkoobchod velký propad. Spousta malých obchodů, kam společnost dodávala svoje zboží, kvůli krizi ukončilo svoji činnost. Větší obchody omezily nákupy drahých kočárů a doplňků, které do té doby nakupovaly, a začaly toto zboží brát pouze do komise, ze které ve většině případů zboží po pár měsících vracejí. V polovině roku 2011 otevřela firma svou vzorkovnu i pro veřejnost a začala se zabývat i maloobchodem. V prosinci 2011 se firmě naskytlá příležitost převzít zavedený obchod dětským zbožím v Ostravě. Díky maloobchodu stoupl i počet zaměstnanců.

Tabulka č. 6 Zaměstnanci a obrat

stav k 31.12.	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
počet zaměstnanců	28	29	30	27	22	33	33
tržby v tis.	136 247	151 604	140 266	113 387	83 941	78 103	95 021

Zdroj: Vlastní zpracování

V současné době má firma 35 zaměstnanců a její obrat přesáhl v roce 2012 95 milionů Kč. Se zavedením maloobchodu nevznikly žádné pohledávky po lhůtě splatnosti, protože veškeré platby se řeší v hotovosti nebo platební kartou. S maloobchodem je spojen hlavně nárůst závazků, protože se rozšířil sortiment zboží, a musíme spolupracovat i s konkurencí ve velkoobchodě.

Všechny vzniklé pohledávky po splatnosti jsou spojeny s velkoobchodem, kde funguje systém obchodního úvěru, který některým firmám poskytujeme. V současné době již tolik nevymahatelných pohledávek nevzniká, ale přesto je platební morálka odběratelů špatná a ve lhůtě splatnosti jich hradí své závazky sotva polovina. Proto i u velkoobchodních odběratelů řeší firma platbu v hotovosti nebo nejvíce rozšířenou formou – na dobírku.

4.2 Pohledávky ve společnosti

4.2.1 Vznik pohledávek ve společnosti

Společnost používá program Microsoft Business Solutions – Navision. Program je „ušit“ na míru dle požadavků firmy. K účtování pohledávek se využívá modul Prodej a pohledávky. Ten je ovšem úzce propojen s modulem Zásoby, protože, jak bylo již zmíněno, společnost se zabývá zejména nákupem a prodejem zboží. Přes modul Finance se provádí úhrady faktur jak bankou, tak v hotovosti.

Naprostá většina faktur za zboží vzniká z objednávek. Na obchodním oddělení si zákazník objedná zboží a to se zapíše do objednávky, která se odešle do stavu Odesláno sklad. V momentě, kdy ve skladě podle vychystávacího listu připraví zboží, posunou objednávku do stavu Připraveno. Ve stavu připraveno se pak objednávky účtují a vznikají tak ve většině případů faktury. Některým firmám dává společnost zboží do komise. V tomto případě se nezaúčtuje z objednávky faktura – daňový doklad, ale jen převodka. V momentě zaúčtování objednávky se tato přesune do stavu Na cestě. Druhý den, při zpracování

dokladů, se po kontrole, zda bylo zboží skutečně odesláno přepravní službou, či převzato osobně, objednávka ze stavu Na cestě smaže. Tím je celé kolečko vystavení faktury za dodávku zboží uzavřeno.

Druhá možnost vzniku faktury za zboží je fakturace zboží z komise. Pro každý obchod, kam se zboží do komise dodává, je vytvořen ve společnosti podsklad, kde je toto zboží evidováno. Týdně, resp. měsíčně se pak podle výkazů prodaného zboží z podskladů prodané zboží fakturuje za ceny, za které se zboží konečnému zákazníkovi prodalo minus provize.

4.2.2 Účtování pohledávek

Pohledávky se ve společnosti dělí analytikou na tuzemské a zahraniční. Žádné další analytické členění společnost nevyužívá. Tuzemská vydaná faktura se zaúčtuje na stranu Má dáti účtu 311.100 a na stranu Dal příslušného výnosového účtu (604, 602) a účtu 343, protože společnost je měsíčním plátcem daně z přidané hodnoty. Zahraniční pohledávka se liší pouze analytikou účtu 311. Vydaná zahraniční faktura se tedy zaúčtuje 311.200/604,602. Společnost dodává zboží pouze do zemí EU, DPH u zahraniční faktury se tedy proúčtuje na obě strany účtu 343 a příslušné analytiku. Zásadní rozdíl mezi tuzemskou a zahraniční pohledávkou vzniká až při úhradě. Společnost používá měsíční kurzy cizí měny. Pokud tedy úhrada vystavené faktury nastane v jiném měsíci, než byla vystavena, vzniká kurzový rozdíl. Kurzový zisk se proúčtuje 211,221 / 663 a kurzová ztráta 563 / 211,221.

Tabulka č. 7 Příklad účtování vydané faktury

	Tuzemské	Zahraniční
Faktura za zboží	311.100/604	311.200/604
Faktura za službu	311.100/602	311.200/602
Úhrada faktury	211,221/311.100	211,221/311.200

Zdroj: Vlastní zpracování

4.2.3 Prevence vzniku pohledávek po splatnosti

Společnost se snaží co nejvíce zboží zasílat přepravní službou na dobírku. Pokud zboží veze odběrateli vlastní řidič společnosti, jsou zákazníci zvýhodněni při platbě v hotovosti nebo na dobírku. Společnost poskytuje při těchto platbách slevu 2 %.

4.2.4 Vymáhání pohledávek po splatnosti

Jednou za 14 dní účetní vytvoří v systému Navision upomínky. Program je nastaven, aby se první upomínka vytiskla, pokud uplynulo od doby splatnosti více než 10 dní. V první upomínce se dlužník upozorňuje, že jistě nedopatřením nezaplatil svůj dluh. Pokud odběratel svůj závazek po první upomínce nevyrovná, druhá upomínka se pošle za dalších 14 dní. V této upomínce se zákazník upozorňuje, že stále nezaplatil dlužnou částku a pokud do 10 dnů tento dluh nezaplatí, bude společnost požadovat i úroky z prodlení dle Obchodního zákoníku. Třetí upomínka se odešle za dalších 14 dní. Ve třetí upomínce jsou již vyčísleny úroky z prodlení a obsahuje informaci o tom, že pokud ve lhůtě dalších 10 dnů platbu za dlužnou fakturu společnost neobdrží, předá celou záležitost právní kanceláři k vymáhání soudní cestou. Po zaplacení faktury, firma nijak nevymáhá úroky z prodlení. Někdy se však stane, že dlužník zaplatí fakturu i s částku vyčíslených úroků na upomínce. V takové případě firma zaúčtuje přijaté úroky 221.xxx/644.000. První dvě upomínky se posílají elektronickou poštou, třetí, předžalobní upomínka, se posílá doporučeně.

Mimo klasických upomínek si ještě platby faktur hlídá obchodní oddělení a do třetice obvolává zákazníky i sama paní majitelka. K účetní se však žádná z telefonických nebo osobně domluvených dohod už nedostane. Tím vznikají značné zmatky, protože se stává, že v rozmezí dvou dnů upomínají dlužníka i tři lidé, nebo dostanou písemnou upomínku, když už mají domluvený jiný termín úhrady. Někteří pak na zasílané upomínky nereagují dobře. Většina dlužníků má snahu svoje nesplacené závazky nějak řešit. Lze si domluvit splátkový kalendář nebo odložení platby.

V některých případech se další zboží zákazníkům neodešle, dokud svoje závazky neuhradí. Některým firmám se další zboží zašle pouze na dobírku s tím, že se dobírka o určitou částku navýší, aby se „umazával“ starší dluh. Toto se mi zdá jako nejlepší možnost, pokud firma nadále chce zboží odebírat.

Tady bych chtěla firmě navrhnout, aby se vymáhání pohledávek věnovalo buď jen jedno oddělení, nebo aby veškeré informace ohledně faktury pečlivě zapisovali do poznámek k dané faktuře. Psaní přehledným poznámek ke každé faktuře program Navision umožňuje, jen tuto možnost téměř nikdo nevyužívá. Bohužel i navyšování dobírek se využívá málo, protože fakturantka musí tuto možnost sama zvolit a ve většině případů „zapomene“.

Kromě zasilání klasických upomínek vlastně veškeré další vymáhání pohledávek závisí přímo na majitelce firmy. A i když ve třetí upomínce hrozí společnost soudním vymáháním, toto se děje jen v naprosto ojedinělých případech. Spoustě firmám je nadále dodáváno zboží, nadále mají nejvyšší možné slevy a vlastně nic, kromě občasných telefonátů, je nenutí svoje závazky plnit včas.

4.2.5 Vývoj pohledávek v číslech

V následující tabulce je vidět, že pohledávky značně kolísají. Z tabulky lze vyčíst, že téměř polovina pohledávek je po splatnosti. Není tomu tak však vždy. V některých případech je domluvena delší doba splatnosti, než je uvedeno na faktuře. V programu Navision však nelze již jednou zaúčtovanou fakturu opravit. Proto některé faktury „padnou“ do kolonky po splatnosti, přitom ve skutečnosti ještě splatné nejsou.

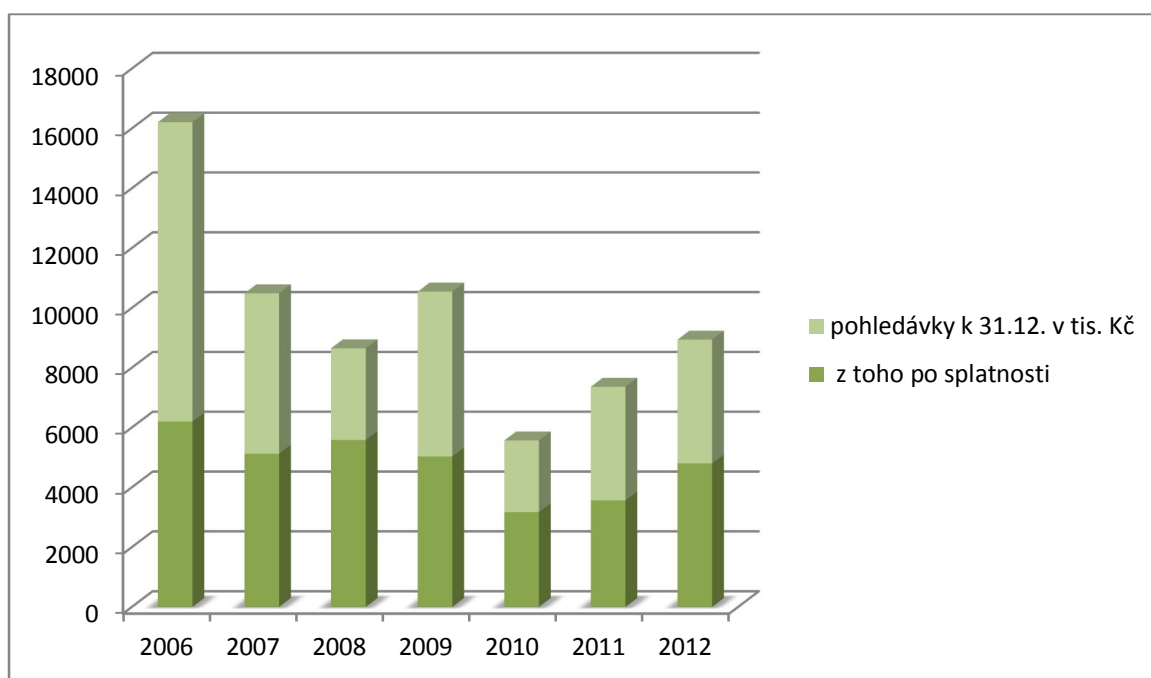
Tabulka č. 8 Vývoj pohledávek v tis. Kč

Rok	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
pohledávky k 31.12.	16206	10483	8647	10540	5563	7361	8934
z toho po splatnosti	6198	5120	5577	5027	3167	3562	4795

Zdroj: Vlastní zpracování

Grafické zobrazení dat z předchozí tabulky č. 8.

Graf č. 1 Vývoj pohledávek v tis. Kč

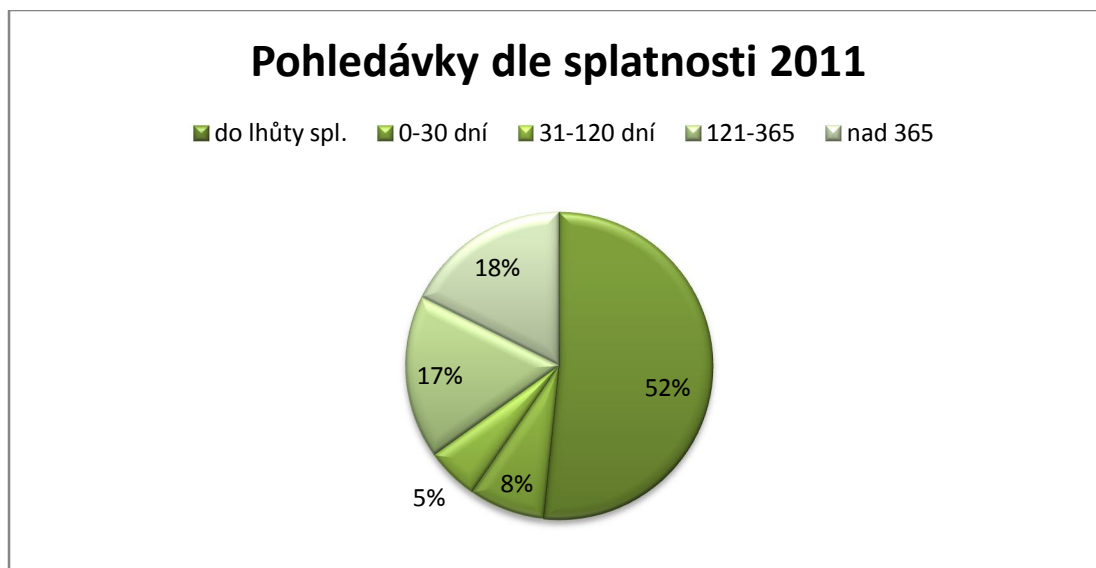
Zdroj: Vlastní zpracování

V následujících grafech znázorní pohledávky v letech 2011 a 2012 dle jejich splatnosti. Sestava v programu Navision nabízí rozčlenění pohledávek dle data splatnosti:

- méně než 0 dní
- 0 – 30 dní
- 31 – 120 dní
- 121 – 365 dní
- více než 365 dní

V grafu č. 2 je vidět, že více než polovina pohledávek je ještě nesplatných. Velký podíl však mají také pohledávky po splatnosti více než půl roku, resp. rok.

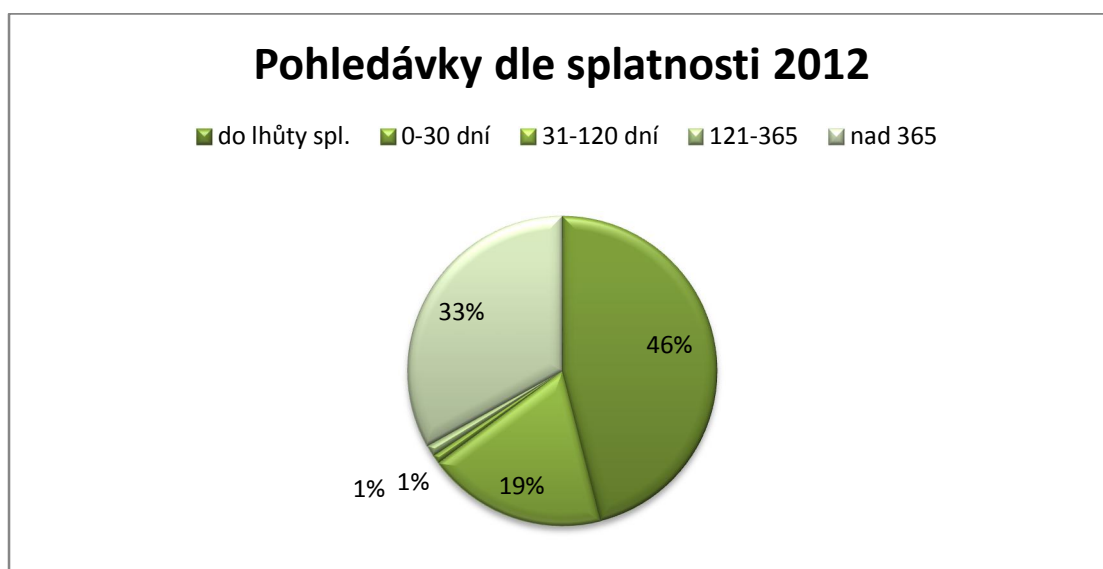
Graf č. 2 Pohledávky dle splatnosti 2011

Zdroj: vlastní zpracování

V grafu č. 3 je podíl pohledávek do splatnosti nižší než v roce předchozím a oproti tomu podíl pohledávek po splatnosti déle než 1 rok značně narostl – je téměř dvojnásobný. Tento stav způsobila hlavně velká pohledávka z roku 2001 za jednou firmou, která je od prosince 2011 v insolvenčním řízení.

Graf č. 3 Pohledávky dle splatnosti 2012

Zdroj: vlastní zpracování

4.2.6 Opravné položky v letech 2008 – 2011

Ve společnosti se opravné položky k pohledávkám značně zanedbávají. Opravné položky se firma snaží minimalizovat a v podstatě od roku 2008 žádné nové opravné položky k pohledávkám nevytvořila. Firma tímto porušuje pravidlo o pravdivém a věrném zobrazení účetnictví. Toto má však vliv na výkazy zasílané do banky a dodavatelům. Podle těchto výkazů je firmě poskytován např. kontokorentní úvěr nebo akreditiv, který je dohodnut s některými dodavateli ze zahraničí.

Tvorba OP firma účtuje na účet 558 bez jakékoliv analytiky proti účtu 391, který také nemá žádnou analytiku. Je pravda, že opravných položek tu mnoho není, a nedaňové OP se nevytváří, ale i přesto by bylo vhodné členit OP pro větší přehlednost analytikou alespoň na opravné položky vymáhané soudní cestou a opravné položky u soudu nevymáhané. Firma má opravné položky v příloze k inventuře účtů rozdělené následovně:

- OP vytvořené v roce 2003
- OP vytvořené v roce 2006
- OP u soudu
- OP do 30 000,- Kč

Opravné položky vytvořené v roce 2003 a 2006 jsou ve výši 20 % pohledávek a opravné položky u soudu a do 30 tisíc jsou vytvořeny v 100% výši. Všechny OP kromě těch u soudu by správně měly být již zrušené a pohledávky odepsané. Jenže ve firmě se za aktivní vymáhání považuje i to, že se 1x za rok pošle dlužníkovi upomínka. Po nátlaku účetní se alespoň část těchto starých pohledávek začala v roce 2011 odepisovat. Nové se však stále tvořit nemohou.

Tabulka č. 9 Opravné položky dle členění ve firmě

	2008	2009	2010	2011
Opravná položka r. 03 - 20%	29 470,80	29 470,80	29 470,80	29 470,80
Opravná položka r. 06 - 20%	218 018,80	218 018,80	218 018,80	0,00
Opravná položka 100% u soudu	136 897,95	125 106,62	125 106,62	100 514,00
Opravná položka 100% do 30 tis.	46 796,00	46 796,00	46 796,00	23 216,00
Opravné položky celkem	431 183,55	419 392,22	419 392,22	153 200,80

Zdroj: Vlastní zpracování

4.2.7 Vybraní dlužníci a OP

Dlužník Mašek Ladislav

Opravná položka ve výši 20 % byla vytvořena na 2 dlužné faktury - FV0303400 na částku 59.029,- Kč splatnou 15. 6. 2003 a FV0303429 na částku 88.325,- Kč splatnou 18. 6. 2003. Mašek Ladislav dluží ještě další dvě faktury, na které byla vystavena OP ve výši 100 %, a to FV0303398 na částku 23.580,- Kč splatnou 15. 6. 2003 a FV0303431 na částku 23.216,- Kč splatnou 18. 6. 2003. Opravná položka k FV0303400 a k FV0303429 mohla být postupem let dotvořena také do 100 %, protože se pohledávky vymáhají soudně. V roce 2011 byla opravná položka k FV0303398 na částku 23.580,- Kč zrušena a pohledávka odepsána. Správně by však tato opravná položka i pohledávka měla stále v účetnictví figurovat, protože všechny tyto 4 pohledávky jsou žalovány u soudu. FV0303398 není zachycena ani v podrozvaze, protože ve firmě je toto opomenuto. Jejich celková hodnota činí 194.150,- Kč.

V následující tabulce je znázorněno zaúčtování OP ve firmě.

Tabulka č. 10 Tvorba OP na pohledávky Mašek ve firmě

účetní operace	částka dluhu	tvorba v roce	OP ve výši	MD	D
Tvorba OP a) 20 %	59 029 Kč	2003	11 806 Kč	558	391
Tvorba OP b) 20 %	88 325 Kč	2003	17 665 Kč	558	391
Tvorba OP c) 100 % dle § 8c ZoR	23 580 Kč	2003	4 716 Kč	558	391
		2007	18 864 Kč	558	391
Zrušení OP c)		2011	23 580 Kč	391	558
Tvorba OP d) 100 % dle § 8c ZoR	23 216 Kč	2003	4 643 Kč	558	391
		2007	18 573 Kč	558	391

Zdroj: Vlastní zpracování

V roce 2011 byla kromě zrušení opravné položky provedena ještě jedna účetní operace, a to odpis pohledávky. Tato účetní operace byla zaúčtována 546.901/311.100. Jednalo se o nedaňový náklad. O částku 23.580,- Kč byl tedy navýšen základ daně.

V další tabulce znázorním správný postup pro tvorbu OP na pohledávky Ladislava Maška rozdělený po jednotlivých letech. OP se tvoří dle § 8a odst. 1 a odst. 2 zákona o rezervách.

Tabulka č. 11 Tvorba OP na pohledávky Mašek dle ZoR

Pohledávka	tvorba v roce	částka dluhu	výše OP v %	výše OP	MD	D
FV0303400	2003	59 029 Kč	20	11 806 Kč	558	391
	2004		30	17 709 Kč	558	391
	2005		30	17 709 Kč	558	391
	2006		20	11 806 Kč	558	391
FV0303429	2003	88 325 Kč	20	17 665 Kč	558	391
	2004		30	26 498 Kč	558	391
	2005		30	26 498 Kč	558	391
	2006		20	17 664 Kč	558	391
FV0303398	2003	23 580 Kč	20	4 716 Kč	558	391
	2004		30	7 074 Kč	558	391
	2005		30	7 074 Kč	558	391
	2006		20	4 716 Kč	558	391
FV0303431	2003	23 216 Kč	20	4 643 Kč	558	391
	2004		30	6 965 Kč	558	391
	2005		30	6 965 Kč	558	391
	2006		20	4 643 Kč	558	391

Zdroj: vlastní zpracování

Dlužník Andrej Mitter

Pohledávky za Andrejem Mitterem nejsou vymáhány soudně. Celková hodnota pohledávky je 1.090.094,- Kč. Jednotlivé faktury však nepřesáhnou 200.000,- Kč. Celkem se jedná o 14 faktur. Všechny byly splatné v červnu 2006. V prosinci roku 2006 se vytvořila OP ve výši 20 % na každou ze 14 faktur. Celkem činí tyto OP 218.018,80 Kč. V roce 2011 byly opravné položky zrušeny. Odepsána byla pouze však jen jedna pohledávka ve výši 183.445,- Kč. Zbytek pohledávek je nadále veden v účetnictví a bude se postupně odepisovat v následujících letech.

Tabulka č. 12 OP Andrej Mitter v účetnictví firmy

účetní operace	částka	tvorba v roce	OP ve výši	MD	D
Tvorba OP 14 faktur 20 %	1 090 094 Kč	2006	218 018,80 Kč	558	391
Zrušení OP 14 faktur		2011	218 018,80 Kč	391	558
Odpis pohledávky 1 faktura	183 445 Kč	2011		546901	311100

Zdroj: Vlastní zpracování

Správný postup daňového nakládání s pohledávkami pana Mittera by měl být následující:

- rok 2006 – vytvoření 20 % OP dle § 8a odst. 1(558/391)
- rok 2010 – zrušení OP (-558/-391)
- rok 2010 – odpis pohledávek ve výši 20 % daňový (546.100/311.100)
- rok 2010 – odpis pohledávek ve výši 80 % nedaňový (546.901/311.100)
- rok 2010 – zaevidování pohledávek do podrozvahové evidence (750/799)

Zároveň měly být postupně od roku 2006 tvořeny OP účetní. Pohledávka ve výši 1,1 mil. je významná a od roku 2007 zkresluje účetnictví.

Dlužník Módní dům OSTRAVICA – TEXTILIA, a.s.

Firma Módní dům Ostravica – Textilia, a.s. měla dluh ve výši 26.011,- Kč. Pohledávka za touto firmou vznikla v roce 1999 a byla vymáhána soudně. Proběhlo konkursní řízení, které bylo usnesením soudu zrušeno v roce 2010. Tento dokument se bohužel k rukám účetní dostal až v roce 2011.

Opravná položka byla vytvořena v souladu se zákonem o rezervách. Byla správně vytvořena ve výši 100 % její hodnoty a zaúčtována 558/391. V roce 2009 proběhla částečná úhrada pohledávky. Bylo zaplacen 1.418,38 Kč. Tato skutečnost se promítla do účetnictví jako zrušení OP v této výši a byla zaúčtována 391/558. V roce 2010 však měla být OP zrušena a nezaplacená pohledávka mohla být daňově odepsána. Tak se však nestalo. Byla odepsána až v roce 2011 účetním zápisem 546.901/311.100 - nedaňově. Daňový základ tak byl zbytečně navýšen o 24.592,62 Kč. Ani tuto pohledávku firma chybně nevede v podrozvahové evidenci.

Dlužník CANTABRICA s.r.o.

Firma CANTABRICA s.r.o. dluží společnosti celkem 100.514,- Kč. Všechny nezaplacené faktury za zboží vznikly v roce 2004. Společnost se s firmou o pohledávku soudila a v roce 2006 soud nařídil na majetek povinného exekuci. V roce 2006 se vytvořila opravná položka na všechny dlužné faktury ve výši 100 % jejich hodnoty. V prosinci roku 2006

však uběhlo od data splatnosti faktur pouze 33, resp. 34 měsíců. Daňově účinná opravná položka měla být tedy vytvořena pouze do výše 80 %. Zbýlých 20 % bylo daňově účinných až v roce 2007.

Tabulka č. 13 OP CANTABRICA s.r.o. dle ZoR

Pohledávka	splatná	částka	OP 2006 80 %	OP 2007 20 %	MD	D
FV0400195	15. 2. 2004	58 114 Kč	46 491 Kč	11 623 Kč	558	391
FV0401120	20. 3. 2004	2 263 Kč	1 810 Kč	453 Kč	558	391
FV0401119	21. 3. 2004	24 657 Kč	19 726 Kč	4 931 Kč	558	391
FV0401130	21. 3. 2004	5 967 Kč	4 774 Kč	1 193 Kč	558	391
FV0401224	8. 3. 2004	915 Kč	732 Kč	183 Kč	558	391
FV0401345	28. 3. 2004	2 206 Kč	1 765 Kč	441 Kč	558	391
FV0401346	28. 3. 2004	6 392 Kč	5 114 Kč	1 278 Kč	558	391
celkem		100 514 Kč	80 411 Kč	20 103 Kč		

Zdroj: Vlastní zpracování

V roce 2006 si společnost neoprávněně snížila daňový základ o 20.103,- Kč.

4.2.8 Dlužníci bez OP – stav v roce 2012

Ve firmě jsou také k 31. 12. 2012 evidovány pohledávky, které jsou po lhůtě splatnosti již delší dobu. Tyto pohledávky se nijak nevymáhají, protože náklady na vymáhání by převýšili zisk. Je malá pravděpodobnost, že by je ještě někdo uhradil. Jedná se např. o pohledávky:

- Kožuchová FV1005514 na částku 8.723,- Kč splatná 9. 7. 2010
- Online shops s.r.o. FV1104391 na částku 8.026,- Kč splatná 14. 6. 2011
- Hebláková FV0900312 na částku 2.017,- Kč splatná 12. 2. 2009
- Hoffmann FV1104121 na částku 2.262,- Kč splatná 14. 6. 2011
- Jand'ourková FV1005995 na částku 8.172,- Kč splatná 13. 9. 2010

Na tyto pohledávky se může vystavit opravná položka dle § 8c zákona o rezervách. Jedná se pohledávky v nominální hodnotě do 30.000,- Kč a jsou po lhůtě splatnosti déle než 12 měsíců.

Firma má také dvě pohledávky, na které nejsou vystavené OP, přestože jsou vymáhány soudně.

Dlužník Roman Drechsler

Faktura FV0905284 byla vystavena 10. 6. 2009 na částku 28.241,- Kč a splatná byla 24. 6. 2009. V roce 2010 začala společnost pohledávku vymáhat u soudu a v roce 2011 byla nařízena exekuce k uspokojení oprávněné pohledávky. Opravná položka mohla být vytvořena již v červnu 2010 dle § 8c ZoR. Opravnou položku ve výši 100 % vytvoří společnost v roce 2012, aby později nepřišla o možnost odepsat tuto pohledávku daňově.

Dlužník Amerstone s.r.o.

Tato firma je nejzásadnějším dlužníkem. Firma Amerstone s.r.o. dluží společnosti za 73 faktur částku 1.667.749,- Kč. Tento dluh vznikl postupně od konce května do října roku 2011, kdy bylo s firmou Amerstone s.r.o. zahájeno insolvenční řízení. Firma Amerstone s.r.o. nekupovala zboží přímo, ale byla komisionářem. Zboží se na základě komisionářské smlouvy dodávalo do pěti obchodů firmy. Zboží, které prodali, se jednou týdně vyfakturovalo z příslušného komisního podkladu na základě podkladů zasílaných jednotlivými obchody. Od začátku roku 2011 firma platila své závazky se značným zpožděním a až po několikanásobné výzvě. Přesto se zboží, dle rozhodnutí majitelky firmy, nadále do obchodů firmy Amerstone s.r.o. dodávalo. Posledních pár měsíců jsme byli dokonce jediným dodavatelem, který byl ještě firmě ochotný zboží dodávat. Majitelka firmy věřila slibům o „sehnání peněz“. V obchodech firmy bylo naše zboží v komisi za zhruba 2 miliony korun, které se naštěstí podařilo před vyhlášením úpadku odvézt.

Dne 27. 12. 2011 společnost přihlásila svou pohledávku do konkurzu, který stále probíhá. Již v prosinci 2011 mohla společnost vytvořit OP na část dluhu ve výši 20 %, protože některé faktury byly v tuto dobu již 6 měsíců po splatnosti. Hodnota těchto pohledávek činila celkem 581.644,- Kč. 20% OP mohla být tedy v roce 2011 z daňového hlediska vytvořena v celkové výši 116.329,- Kč. Díky značné ztrátě se této možnosti nevyužilo.

Proto navrhuji firmě, s ohledem na pozdější možnost daňově uznatelného odpisu pohledávky, vytvořit OP v roce 2012. A to následujícím způsobem:

Tabulka č. 14 Tvorba OP v roce 2012

účetní operace	splatnost faktur	částka dluhu	OP ve výši	MD	D
Tvorba OP 33 %	7-10/2011	1 086 105 Kč	358 415,00 Kč	558	391
Tvorba OP 50 %	5-6/2011	581 644 Kč	290 822,00 Kč	558	391
Celkem		1 667 749 Kč	649 237 Kč		

Zdroj: Vlastní zpracování

V dalších letech, pokud by pohledávka nebyla uspokojena, by se postupně dotvořila OP k celé pohledávce do výše 100 %. Podle osobních zkušeností si však myslím, že majitelé firmy nebudou s tímto postupem souhlasit, protože nebudou chtít o tak vysokou částku navýšit v roce 2012 ztrátu.

Žádná další pohledávka se soudně nevymáhá.

4.2.9 Odpis pohledávek v minulosti

Stejně jako opravnými položkami, ani odpisem pohledávek se společnost příliš nezabývá. Všechny pohledávky za Andrejem Mitterem již měly být odepsané. Odepsala se pouze jedna ve výši 183.445,- Kč v roce 2011. Dále se v roce 2011 odepsala pohledávka za firmou Puntanela v celkové výši 21.313,- Kč, na kterou však nebyla vytvořena opravná položka. Všechny pohledávky, kromě jedné, se v minulosti odepisovaly nedaňově, protože se buď propásla lhůta pro odepsání daňové, nebo nebyla vytvořená opravná položka. Majitel firmy, jak již bylo zmíněno, s odepisováním pohledávek otálí kvůli výkazům pro banky. I za cenu proměškání lhůty pro daňovou uznatelnost tohoto nákladu.

V roce 2009 byla jedna nezaplacená pohledávka postoupena jiné firmě. Jednalo se o pohledávku za firmou INCOGNITO s.r.o. Pohledávka se skládala z více faktur, jejichž hodnota činila celkem 46.182,- Kč. Protože se jednalo o pohledávku vzniklou v témže roce, nebyla na ni ještě vytvořena opravná položka. Celá pohledávka se postoupila firmě Mark Distri s.r.o. za 16.000,- Kč. Protože se pohledávka prodává za méně než je její nominální hodnota, rozdíl mezi účtem 546 a 646 bude nedaňový náklad. Zaúčtování celé transakce zobrazím v následující tabulce.

Tabulka č. 15 Postoupení pohledávky

účetní operace	částka	MD	D
Pohledávky za firmou INCOGNITO	46 182 Kč	311.100	
Odpis pohledávky - daňový	16 000 Kč	546.100	311.100
Odpis pohledávky - nedaňový	30 182 Kč	546.901	311.100
Postoupení pohledávky firmě Mark Distri			
Distri	16 000 Kč	315.000	646.000
Úhrada od firmy Mark Distri	16 000 Kč	221.100	315.000

Zdroj: Vlastní zpracování

4.2.10 Odpis pohledávek rok 2012

Dlužník CANTABRICA s.r.o.

Jak již bylo zmíněno výše, soud nařídil na majetek firmy CANTABRICA s.r.o. exekuci, aby byla uspokojena oprávněná pohledávka společnosti. Opravné položky byly vytvořeny ve výši 100 % hodnoty pohledávky, tedy 100.514,- Kč. Dosud nebylo na pohledávku nic vymoženo. Dne 30. 5. 2012 soud rozhodl, že pro nedostatek majetku se exekuce zastavuje. Společnost tedy může v roce 2012 pohledávku daňově odepsat. Měla by postupovat následovně:

- Zrušení OP ve výši 100.514,- Kč zaúčtuje 391.xxx/558.xxx
- Odpis pohledávky ve výši 100.514,- Kč zaúčtuje 546.100/311.100
- Evidence pohledávky v podrozvahové evidenci ve výši 100.514,- Kč zaúčtuje 750.xxx/799.xxx

Tato účetní operace nijak neovlivní hospodářský výsledek. Částka 100.514,- Kč se sice objeví při odpisu pohledávky v nákladech společnosti, na druhé straně se však sníží o stejnou částku tvorba opravné položky. Sníží se stav pohledávek v rozvaze.

Dlužník Andrej Mitter

Opravná položka na tento dluh je již z předešlého roku zrušená. Pohledávky za tímto dlužníkem jsou nevymahatelné, přesto pořád 906.649,- Kč figuruje v účetnictví společnosti

a tím ho zkresluje. Odpis této pohledávky však bude vždy nedaňový a hospodářský výsledek ovlivní zásadně. Do nákladů společnost zaúčtuje 906.649,- Kč 546.901/311.100. Tento náklad však musí společnost při zpracování daňového přiznání vyjmout z nákladů a uvést celou částku na řádku 40 jako náklad neuznaný za náklad vynaložený dosažení, zajištění a udržení příjmů. Majitelé společnosti však jistě nebudou chtít takovým zásadním způsobem ovlivnit HV. Doufám, že v roce 2012 odepíší alespoň část této pohledávky, aby se obraz účetnictví trochu přiblížil jeho věrnému zobrazení.

4.3 Závazky ve společnosti

4.3.1 Vznik závazků ve společnosti

K účtování závazků, které vznikají z obchodního styku na základě smluv nebo za nákup zboží a služeb se využívá modul Nákup a závazky programu Navision. I zde je možnost vytvořit na nakupované zboží objednávku. V okamžiku dodání zboží se objednávka posune na sklad. Pracovníci skladu překontrolují počty kusů a případné rozdíly zanesou do příjemky, aby odpovídala skutečnosti. Z takovéto příjemky se pak zaúčtuje nákupní faktura. Faktura musí být před zaúčtováním schválena podpisem jednoho z majitelů firmy.

Dodavatelské faktury za služby, majetek nebo např. náhradní díly se účtují přímo v modulu Nákupní faktura. I tyto faktury musí být před zaúčtováním opatřeny podpisem majitele firmy.

Zachycení ostatních závazků společnosti, jako např. závazky vůči zaměstnancům, vůči státu a ostatní závazky, se účtují přes modul Finance interními doklady.

4.3.2 Účtování závazků ve společnosti

Závazky z obchodního styku se ve společnosti účtují na stranu Dal účtu 321. Tento účet má také jen dvě analytiky, a to 321.100 pro tuzemské závazky a 321.200 pro zahraniční závazky. Na straně Má dáti se pak účtuje příslušný nákladový účet, pokud jde o nákup služby nebo materiálu, majetkový účet, pokud jde o nákup zboží či majetku, případně na časové rozlišení, pokud jde o předplatné služeb na příští období.

Tabulka č. 16 Příklad účtování přijaté faktury

	Tuzemské	Zahraniční
Faktura za zboží	131/321.100	131/321.200
Faktura za službu	518/321.100	518/321.200
Faktura za HIM	042/321.100	042/321.200
Úhrada faktury	321.100/211,221	321.200/221

Zdroj: Vlastní zpracování

4.3.3 Vývoj závazků v posledních letech

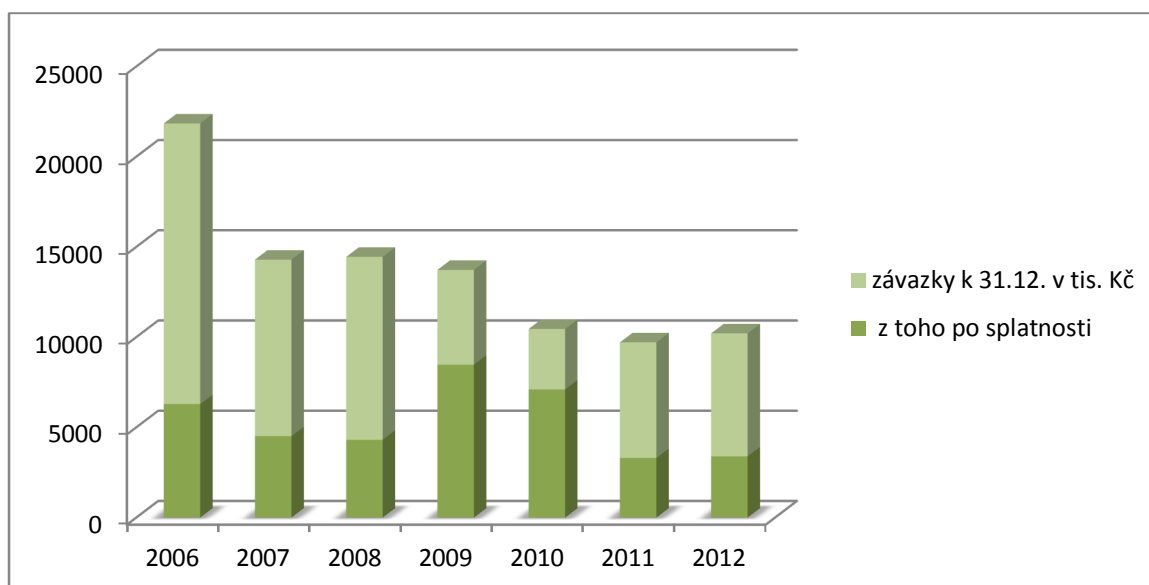
Z následující tabulky lze vyčíst, že kromě roků 2009 a 2010 byl podíl závazků po splatnosti na celkové hodnotě závazků malý.

Tabulka č. 17 Závazky z obchodních vztahů

Rok	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Závazky k 31.12.	23843	16298	16453	15733	12461	11718	12218
z toho po splatnosti	6285	4507	4307	8469	7098	3296	3390

Zdroj: Vlastní zpracování

Graf č. 4 Závazky a závazky po splatnosti

Zdroj: Vlastní zpracování

4.3.4 Závazky z obchodních vztahů

Firma své tuzemské závazky platí většinou po lhůtě splatnosti. Za zboží platí jen s malým zpožděním, protože pokud by nezaplatila, další zboží by dodavatelé nedodali. U služeb je s platbou v prodlení více, někdy i pár měsíců. V následující tabulce je struktura závazků z obchodního styku dle jejich splatnosti.

Graf č. 5 Závazky dle lhůty splatnosti k 31. 12. 2012

Zdroj: Vlastní zpracování

Největší část závazků tvoří zahraniční faktury za zboží. Téměř všechny jsou hrazeny včas a v grafu se tedy zobrazují v kolonce „do splatnosti“. Faktury za zboží z Číny se platí předem, takže tyto se v grafu vůbec neobrazují. Při zaúčtování těchto faktur se zároveň interním dokladem zúčtuje záloha – 321.200/151.000.

Zásadní jsou dva dodavatelé z EU, jeden z Itálie a druhý z Německa. Závazky k italské firmě mají splatnost 90 dní a jsou řešeny přes akreditiv v bance. Dodavatel z Německa dává lhůtu na zaplacení 21 dnů. Pokud by však společnost zaplatila svůj závazek do 10 dní, mohla by využít skonto ve výši 2 %. Dříve se této možnosti využívalo, v dnešní době už téměř vůbec ne.

4.3.5 Závazky z obchodních vztahů po splatnosti

Většina firem malé prodlení s platbou neřeší. Někteří si už zvykli, že jim společnost platí třeba i s tříměsíčním zpožděním. Jsou ovšem také firmy, které již při dvouměsíční prodlevě s platbou, řeší svou pohledávku soudně. V roce 2011 si společnost objednala dopravu u firmy JAPO – autodoprava s.r.o. Faktura za tuto službu byla vystavena po provedení přepravy dne 11. 3. 2011 na částku 49.800,- Kč. Splatná byla 25. 6. 2011. Společnost fakturu uhradila 8. 9. 2011. V únoru roku 2012 byla nařizena na společnost exekuce z důvodu nezaplacení úroků z prodlení 539,27 Kč a náklady exekuce byly vyčísleny na 21.004,- Kč. Částka se skládala z náhrady soudního poplatku 1.000,- Kč, náhrady odměny a výdajů advokáta společnosti JAPO – autodoprava, s.r.o. ve výši 16.670,- Kč a DPH k této částce 3.334,-Kč. Přestože byla faktura již dávno zaplacená, a o úroky společnost nikdo neupomínal, přistoupila firma JAPO – autodoprava s.r.o. k takovému razantnímu kroku.

4.3.6 Závazky po splatnosti déle než 36 měsíců

Jen málo závazků není ani po třech letech zaplacených. V minulosti firma chybně odepisovala takovéto závazky. V roce 2008 takto chybně odepsala závazek za Ing. Králem za ekonomické poradenství ve výši 16.660,- Kč. Firma interním dokladem zaúčtovala zrušení závazku na straně MD účtu 321.100 proti výnosu na straně D účtu 648.400. Správně měla firma postupovat následovně: v přiznání k dani v roce 2008 uvést částku 16.660,- Kč na řádku 30 ve II. oddílu jako částku neuhrazeného závazku zachyceného v účetnictví, od jejíž splatnosti uplynulo 36 měsíců dle § 23 odst. 3 písm. a) bodu 12. Firma sice neuhrazený závazek zdanila, protože ho proúčtovala do výnosů, ale v rozvaze už závazek nefiguruje, přitom právně nezanikl.

Stejně firma postupovala v roce 2011 u závazku k firmě Eurobimbo. Odepsala do výnosů částku 4.945,63 Kč a zrušila závazek 321.200/648.400.

Protože je pravděpodobné, že tyto závazky již po společnosti nikdo vymáhat nebude, nechala bych již odepsané závazky tak, jak jsou, a správně bych postupovala až při nově vzniklých závazcích po splatnosti.

V roce 2012 uplynulo 36 měsíců od splatnosti faktury od firmy Baby Solutions v částce 4.320,26 Kč a firmy POWER service v částce 4.225,- Kč. Doporučuji firmě závazky nerušit, jen je zohlednit v daňovém přiznání.

4.3.7 Závazky vůči státním institucím

Firma je plátcem následujících daní:

- Daň z přidané hodnoty
- Daň silniční
- Daň z příjmů

Za zpracování přiznání je zodpovědná účetní. Po zpracování přiznání přichystá platbu daně do banky. Samotná úhrada daně, či zálohy na daň např. v případě silniční daně, již záleží na majiteli firmy. V posledních zhruba 3 letech se většina plateb týkajících se daně z přidané hodnoty značně zpožďuje. V roce 2010 byl společnosti povolen splátkový kalendář, protože dluh na DPH narostl na 2,5 milionu. Tento splátkový kalendář je již doplacen a v dnešní době se dluží zhruba 2 poslední platby DPH, ale i tak je to dluh vysoký – kolem 1,5 milionu Kč. Úroky z prodlení za pozdní platby DPH činily za roky 2009 až 2011 314.255,- Kč. Za rok 2012 ještě úroky z prodlení vyčísleny nebyly.

Čtvrtletní zálohy na daň silniční i doplatek na tuto daň platí společnost včas, protože jsou to malé částky v řádech tisíců. Zálohy na daň z příjmů právnických osob v posledních 2 letech společnost není povinna platit, protože je ve ztrátě. V minulosti se však daň z příjmů platila včas.

Velkým problémem v této společnosti je platba zdravotního a sociálního pojištění a také odvod daně ze závislé činnosti. V současnosti se tyto pravidelné měsíční platby opoždují jen nepatrně. V minulých letech však bylo nutné upravovat daňové přiznání o nezaplacené zdravotní a sociální pojištění. V roce 2010 byl sjednán splátkový kalendář také se Správou sociálního zabezpečení a s Všeobecnou zdravotní pojišťovnou. I tyto splátkové kalendáře jsou v dnešní době již zaplacené. V následující tabulce lze vidět, o jaké částky se navyšoval výsledek hospodaření, resp. které částky byly daňově neuznatelnými výdaji na dosažení, zajištění a udržení příjmů – jedná se o pojistné za firmu, zaúčtované na účtu 524 Osobní náklady, ale nezaplacené. Tato položka se objeví v daňovém přiznání na řádce 40,

resp. v příloze č. 1 II. oddílu tabulka A. Dále se výsledek hospodaření musel upravit o pojistné, které firma sice strhla zaměstnancům, ale neodvedla na příslušné zdravotní pojišťovny nebo Okresní správě sociálního zabezpečení. Tato suma se objeví v přiznání k dani z příjmu na řádku 30.

Tabulka č. 18 Částky navyšující základ daně

	2010	2011
ř. 40 DzP Výdaje neuznávané ...	888 394	1 114 680
z toho 52- Osobní náklady	447 112	35 049
ř. 30 DzP Částky, o které se ...	135 025	17 525

Zdroj: Vlastní zpracování

V ostatních letech bylo všechno pojistné jak za firmu, tak za zaměstnance ve lhůtě do 31. ledna následujícího roku uhrazeno.

Společnost dováží zboží i z Číny a z toho plyne často nutnost platit clo. Společnost má zvlášť analytiku na účtu 379 pro závazky vůči celnici. V současnosti se všechna cla platí včas, ale v minulosti byly největší položkou na účtu 545 právě úroky a penále z celního dluhu. Žádné významné ostatní závazky společnost nemá.

4.3.8 Zápočty závazků a pohledávek

Opravné daňové doklady, které firma vystavuje za vrácené nebo reklamované zboží, se neproplácují automaticky. Zákazník si musí zvlášť požádat o proplacení „dobropisu“. V tom případě se ve většině případů udělá při příští dodávce zboží zápočet. Praxe zápočtů vyhovuje téměř všem odběratelům. Jen ve výjimečných případech se proplácí dobropisy na účet, a to firmám, které odebírají zboží jen málo. V některých případech se stává, že na účtu zákazníka „visí“ neuhraný dobropis dlouho. Takový dobropis se po 3 letech odepíše do výnosů – na účet 648 – ostatní provozní výnosy. Tento postup není správný. Dobropis se v takovém případě totiž již nezobrazuje v saldokontu zákazníka. Pokud by zákazník chtěl v budoucnu dobropis proplatit, je složité ho dohledat. Proplacení takto odepsaného dobropisu se zaúčtuje 648/221. Správný postup je, že se takovýto závazek dodání jen v daňovém přiznání a nadále zůstává v saldokontu zákazníka.

Zápočtu závazků a pohledávek se využívá i v dodavatelsko-odběratelských vztazích. V posledních dvou letech se rozšířil okruh dodavatelů z důvodu zavedení maloobchodu. Díky tomu nakupujeme některé zboží od dodavatelů, kteří jsou zároveň našimi zákazníky. I v tomto případě se využívá zápočtu závazků a pohledávek.

Zápočet se zaúčtuje následovně:

- V případě zápočtu vydané faktury a opravného daňového dokladu 311/311
- V případě zápočtu vydané faktury a přijaté faktury 321/311.

4.3.9 Inventura pohledávek a závazků

Společnost každoročně provádí dokladovou inventuru pohledávek a závazků. Firma hlavně prodává zboží a faktura zároveň slouží jako dodací list. Pokud zboží veze zákazníkovi přímo řidič společnosti, nechá si vždy potvrdit převzetí zboží na kopii faktury, která se zakládá v archivu firmy. Pokud zboží veze přepravní služba, slouží jako potvrzení o dodání zboží přepravní list. Není tedy problém doložit existenci pohledávek. Po zkušenosti z dřívějších let již firma nezasílá odběratelům dopisy s žádostí o odsouhlasení pohledávek, tyto doklady se totiž ve většině případů potvrzené nevracely. Firma tedy zkontroluje, jestli souhlasí účetní stav se skutečným stavem pohledávek a sepíše o tom inventurní zápis. Dále se také provádí inventura opravných položek k pohledávkám. Tady se účetní spoléhá jen na informaci majitelky firmy, že např. soudní řízení stále probíhá.

Inventura závazků probíhá stejně. Zkontroluje se účetní stav se stavem skutečným, zkontroluje se, zda existuje nějaký závazek splatný před více než 36 měsíci a provede se inventurní zápis. Pokud firmě přijde konfirmační dopis, tento po kontrole závazků potvrzuje a odesílá zpět dodavateli.

Závěr

Cílem bakalářské práce bylo popsat a zhodnotit stav pohledávek a závazků po lhůtě splatnosti ve společnosti XY s.r.o. Zjistila jsem, že pohledávkám se ve firmě věnují všichni a vlastně nikdo pořádně. Obchodní zástupci, kteří navštěvují odběratele osobně, by měli jako první indikovat možné nebezpečí nesolventnosti zákazníka. Z vlastní zkušenosti však vím, že k tomuto je nic nenutí a naopak prodlužují doby splatnosti – někdy i na půl roku - a dál dodávají zboží těmto nesolventním zákazníkům. Tady bych doporučila firmě k zamyšlení možnost odměn obchodním zástupcům ne jen z vytvořeného obrátu, jak je tomu dosud, ale přihlédnout ještě k nezaplaceným fakturám. Stejně tak je potřeba obchodní zástupce motivovat ke kontrole komisního zboží. Jedná se ve většině případů o velké zboží jako např. kočárky, autosedačky a židličky, které není problém při každé návštěvě zkontrolovat. Teď se jen spoléhají na hlášení komisionáře, že zboží prodali nebo neprodali. V těchto komisích má firma spoustu peněz, které ovšem musí svým dodavatelům zaplatit.

Dále je nutné ve firmě důsledněji vymáhat pohledávky po splatnosti. Jako nejlepší se mi v tomto provozu jeví navyšování dobírek. Zákazník dostane zboží, avšak hodnota nové dodávky se navýší o nějakou částku, aby se nejstarší dluh postupně umořoval. Ve firmě probíhají každé pondělí porady vedení a obchodního týmu. Doporučila bych, aby věnovali nějaký prostor i pohledávkám a jejich řešení.

Tato důkladná práce s pohledávkami by pro firmu rozhodně neznamenal jen dřívější inkaso peněz za své zboží. Vyhnula by se také zdoluhavému vymáhání pohledávek po splatnosti a stala by se konkurenceschopnější. Firma by také mohla včas platit např. zdravotní a sociální pojištění a nemusela by se na konci roku potýkat s vyjímáním těchto nezaplacených závazků ke státu z nákladů nebo by se vyhnula placení vysokých úroků z prodlení.

Pro firmu by také bylo daňově výhodné tvořit opravné položky v souladu se Zákonem o rezervách. Protože firma věří, že maloobchod jí během dvou let dostane opět do zisku, mohla by si pak postupně odečítat minulé ztráty a tak snížit odtok peněz platbou daně z příjmů. Doporučuji firmě využít možnosti tvorby opravné položky i z toho důvodu, že následně si může uplatnit daňově uznatelný odpis nevymahatelné pohledávky. Odpis takovýchto pohledávek by pak již negativně neovlivnil daňové priznání tím, že odpisem do

nákladů by se společnost např. dostala do ztráty a přitom by musela vyjmout v daňovém přiznání tyto – většinou nemalé - částky z daňově uznatelných nákladů a v konečném důsledku by musela zaplatit daň. A v neposlední řadě by výkazy odrážely věrnější a pravdivější obraz účetnictví.

Pokud by firma v roce 2011 odepsala nedobytnou pohledávku Mitter, pokud by udělala 100% OP dle § 8c na 4 drobné pohledávky a OP na pohledávku Amerstone, ztráta firmy by se zvýšila o 1.070 tis. Celková ztráta v roce 2011 by tedy byla 2.075 tis. Vlastní jmění firmy by se snížilo na 15.167 tis. a nerozdělený zisk minulých let by v roce 2012 činil 8.457 tis. Poměr vlastního kapitálu a cizích zdrojů by se tak blížil 30% hranici. Změnila by se také aktiva firmy. Hodnota krátkodobých pohledávek brutto by činila 7.379 tis., hodnota korekcí 316 tis. a hodnota pohledávek netto 7.063 tis.

Firmě též doporučuji vytvořit více analytických účtů k účtu 391 – Opravné položky. Současné členění jen na daňové a nedaňové je nedostačující. Podle mého názoru by bylo rozhodně lepší členění na čtyři analytické účty. Např. 391001 - § 8 Insolvenční řízení, 391002 - § 8c do 30 tisíc, 391003 – § 8a do 200 tisíc a 391004 - § 8a nad 200 tisíc. Analogicky bych vytvořila i analytiku k účtu 558 – Tvorba a zúčtování zákonných opravných položek. Důležité je také začít účtovat odepsané pohledávky na podrozvahové účty. I zde by bylo vhodné zavést, pro přehlednost, stejnou analytiku.

Co se týče závazků po lhůtě splatnosti déle než 36 měsíců, tak bych tyto rozhodně nerušila odpisem do výnosů. Tyto závazky právně nezanikají a měly by zůstat nadále v účetnictví. Jen v daňovém přiznání je třeba tyto závazky dodanit. Dále bych rozhodně doporučila firmě na konci roku doplatit všechno dlužné pojistné jak sociální, tak zdravotní, aby se vyhnula nepříjemným úkonům v daňovém přiznání.

Seznam zdrojů

1. BAŘINOVÁ, Dagmar; VOZŇÁKOVÁ, Iveta. *Pohledávky – právně – daňově – účetně*, 3. rozšířené vyd. Praha: GRADA Publishing, a.s., 2003. 128 s. ISBN 80-247-0581-8
2. BAŘINOVÁ, Dagmar; VOZŇÁKOVÁ, Iveta. *Pohledávky – vzory smluv a podání*, 2. aktualizované vyd. Praha: GRADA Publishing, a.s., 2003. 128 s. ISBN 80-247-0581-8
3. DRBOHLAV, Josef; POHL, Tomáš. *Pohledávky z právního, účetního a daňového pohledu*, 3. aktualizované a doplněné vyd. Praha: WoltersKluwer ČR, a.s., 2011. 244 s. ISBN 978-80-7357-599-1
4. KUNEŠOVÁ-SKÁLOVÁ, Jana. *Pohledávky komplexní účetní a daňový pohled*, 4. aktualizované vyd. Ostrava: Jirí Motloch – Sagit, 1999. 147 s. ISBN 80-7208-132-2
5. KYNCLOVÁ, Daniela. *Účetní závěrka v příkladech*, 1. vyd. Brno: ComputerPress, a.s., 2007. 201 s. ISBN 978-80-251-1565-7
6. PILÁTOVÁ, Jana; RICHTER, Jaroslav. *Pohledávky a jejich řešení v podnikové praxi*, 2. vyd. Olomouc: ANAG, 2011. 119 s. ISBN 978-80-7263-678-5
7. RYNEŠ, Petr. *Podvojný účetnictví a účetní závěrka*, 12. aktualizované vyd. Olomouc: ANAG, 2012. 1095 s. ISBN 978-80-7263-714-0
8. SEDLÁČEK, Jaroslav. *Účetnictví podnikatelů po vstupu do Evropské unie*, 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2004. 273 s. ISBN 80-7179-859-2
9. SCHIFFER, Vladimír. *Inventarizace v praxi, otázky a odpovědi*. Praha: GRADA Publishing, a.s., 2006. 292 s. ISBN 80-247-1921-5
10. SCHIFFER, Vladimír. *Inventarizace majetku a závazků v praxi podnikatelů*, 1. vyd. Praha: RNDr. Ivana Hexnerová BOVA POLYGON, 2005. 336 s. ISBN 80-7273-117-3
11. DĚRGEL, Martin. *Daně a účetnictví bez chyb, pokut a penále*, č. 7 – 8/2012, roč. 13. Český Těšín: Poradce, s.r.o., 120 s. ISSN 1214-522X

Zahraniční literatura:

1. DOBŠOVIČ, Dušan. *Daňové výdavky 2012*, 1. vyd. Žilina: Poradca, s.r.o., 2012, 368 s. ISSN 1335-1583
2. Slovensko. Zákon o dani z príjmov č. 595/2003 Z. z. § 20 odst. 10

Internetové zdroje:

1. Česko. Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, Dostupné také z WWW: <<http://business.center.cz/business/pravo/zakony/obchzak/cast3h2d11.aspx>> ISSN 1213-7235
2. UMINSKÝ, Pavel. *Daňový portál profesionálů a daňových poradců*, [online]. cit. 1. 7. 2011. Dostupné na: <<http://www.danarionline.cz/archiv/dokument/doc-d34319v43812-zavazky-po-lhute-splatnosti-v-ucetnim-a-danovem-systemu/>>
3. ŠAMŠULOVÁ, Eva. *Accontes s.r.o.*, [online]. Cit. 8. 11. 2008. Dostupné na: <<http://www.accontes.cz/zdaneni-neuhrazenych-zavazku>>
4. SVOBODOVÁ, Eva. *Accontes s.r.o.*, [online]. Cit. 10. 5. 2008. Dostupné na: <<http://www.accontes.cz/socialni-a-zdravotni-pojisteni-ve-vztahu-k-zakladu-dane-z-prijmu>>
5. International Accounting Standard 39. [online]. update 16. 11.2011. Dostupné na <http://ec.europa.eu/internal_market/accounting/docs/consolidated/ias39_en.pdf>

Seznam grafů a tabulek

GRAFY

1. Vývoj pohledávek v tis. Kč	39
2. Pohledávky dle splatnosti 2011	40
3. Pohledávky dle splatnosti 2012	40
4. Závazky a závazky po splatnosti	50
5. Závazky dle lhůty splatnosti k 31. 12. 2012	51

TABULKY

1. Účtování faktury za prodej zboží a služby	14
2. Zaúčtování mzdy	17
3. Tvorba OP a odpis pohledávky	27
4. Aktiva firmy 2011	33
5. Pasiva firmy 2011	34
6. Zaměstnanci a obrat	35
7. Příklad účtování vydané faktury	36
8. Vývoj pohledávek v tis. Kč	38
9. Opravné položky dle členění ve firmě	41
10. Tvorba OP na pohledávky Mašek ve firmě	42
11. Tvorba OP na pohledávky Mašek dle ZoR	43
12. OP Andrej Mitter v účetnictví firmy	43
13. OP CANTABRICA s.r.o. dle ZoR	45
14. Tvorba OP v roce 2012	47
15. Postoupení pohledávky	48
16. Příklad účtování přijaté faktury	50
17. Závazky z obchodních vztahů	50
18. Částky navyšující základ daně	54

Seznam použitých zkratk

ČNB	Česká národní banka
D	Dal
MD	Má dáti
ObčZ	Občanský zákoník
ObchZ	Obchodní zákoník
OP	Opravná položka
tis.	Tisíc
ZDP	Základ o dani z příjmů
ZoR	Zákon o rezervách